

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XII./ŠTEVILKA 29

CELOVEC, DNE 21. JULIJA 1960

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Kdo je Slovenec?

Nekam sumljivo se mudi z ugotavljanjem številčnega stanja naše narodne skupine. Pet let je po sklepu državne pogodbe in njenega manjšinskega člena, ki govori o jezikovni, kulturni in gospodarski enakopravnosti Slovencev in Hrvatov v Avstriji. Kar se je v petletju izvedlo, je pedagoška in metodična zmešnjava v našem elementarnem šolstvu in edini pozitivni del realizacije člena: uzakonjenje slovenske gimnazije v Celovcu. Še pred uresničenjem osnovnih pravic do jezikovne in kulturne enakopravnosti naj se ugotovi številčni stalež koroških Slovencev.

Lahko bi bilo tudi drugače: najprej bi postala slovenščina enakopravna v vsem javnem življenju in bi slovenski človek postal deležen svoje pravice iz ustavnega zakona. V svojem domačem jeziku bi govoril na pošti in železnici, v občinskih in okrajnih pisarnah, po kašipotih in napi-sih bi bral krajevna imena in nazive v svoji govorici, v šolah bi se gojila resnična, objektivna dvojezičnost, javno vzdušje mednarodnega sožitja bi bilo v znamenju strpnosti in medsebojnega spoštovanja. V tej deželi in pri taki miselnosti bi se zaradi realizacije ustavnih členov o narodni enakopravnosti lahko ugotovilo številčno stanje narodne manjšine. Tej ugotovitvi bi nihče ne mogel ugovarjati, ker bi objektivno hotela ugotoviti in uveljaviti demokratsko pravico številke in števila.

Tako pa hočejo najprej vpraševati: Kdo je Slovenec v deželi? In nato pričakujejo svoj odgovor in nikakor odgovora narodne skupine. Pred dvajsetimi leti je križeva pot koroških Slovencev dosegla svojo Kalvarijo. Po nešteti spomenicah vladam in vladarjem, po nešteti deputacijah v deželno in državno glavno mesto, po nešteti pritožbah in prizivih — o tej stoletni kulturni zgodovini koroških Slovencev v monarhiji in republiki pričajo listi in knjige — je sledila pod nacizmom narodna Golgota: uradno prepovedana slovenska beseda ne samo v javnem, marveč celo v zasebnem krogu, vse narodne organizacije razpuščene, vse narodno premoženje zaplenjeno, tri sto najboljših družin izseljenih, vsa duhovna in posvetna inteligenca izgnana iz domovine, rojaki v zaporih in na moriščih. In kot končna postaja je bila nameravana izselitev vsega slovenskega ljudstva — zavednega in nezavednega — nekam v zasedeno Poljsko. To bi bila resnična štirinajsta postaja križevega pota, grob malega, križanega naroda.

To pretresljivo narodno zgodovino koroških Slovencev potrjujejo številke ljudskih štetij, ki na svoj način ponazorjujejo križavo pot naroda:

1890 —	92.068	kor. Slovencev
1910 —	74.210	"
1923 —	37.224	"
1934 —	31.703	"
1939 —	45.000	"
1951 —	23.839	"

Preočita je namera nacionalnih nemških krogov iz zahteve po novi številčni ugotovitvi narodne manjšine. Nepredvidneži med njimi so jo celo glasno izgovorili: največje darilo nemškega nacionalizma ob štiridesetletnici glasovanja deželi bo ugotovitev, da koroških Slovencev ni več. Sicer tudi ne moremo razumeti čudne psihoze okoli trenutnih prireditev, ki še niso ugotovile, da je v oktobru 1920 po mednarodno zakonjeni demokratični pravici glasovanja za republiko Avstrijo in kraljevino Jugoslavijo ljudstvo južno od Drave v večini obsodilo nemški nacionalizem na vprav edinstven način. In tedanji dež. glavar Gröger je l. 1922 v uradnem poročilu dunajski zvezni vladi nato navedel 65.000 Slovencev na Koroškem. Čudni anahronizem ob prosla-

Kongo postaja mednarodno vprašanje

Zmeda, ki je nastala komaj 14 dni potem, ko so Belgijci predali v tej razsežni afriški deželi, ki je po površini 30-krat večja od Avstrije, ima pa samo 14 milijonov prebivalcev, narašča iz dneva v dan ter postaja svetovno vprašanje. Črnski politiki, ki so bili sicer sposobni za to, da z neredi in hujškanjem tako razgrejejo tla Belgijcem, da so se odpovedali oblasti v tej svoji nekdanji »vzorni koloniji«, so se po prevzemu oblasti izkazali kot povsem nezmožne za vladanje. Novoizvoljeni državni predsednik Kasavubu, poglavar črnega plemena Abako in ministrski predsednik Lumumba, bivši poštar, sta že v prvem tednu vladanja pahnila deželo v nered. V deželi je namreč bilo komaj 30 akademsko izobraženih domačinov.

Čeprav je Kongo bil brezdvoma vzorna upravljana kolonija, se Belgijci niso zadovoljili s tem, da so iz zemlje kopali uran, baker, diamante in druga naravna bogastva, zgradili so moderna mesta, ljudske šole in bolnišnice. Niso pa storili enega, namreč pravočasno vzgojili domačega izobraženstva, ter si ga izvežbali za pomočnika pri upravi razsežne dežele. Prav tako so tudi zanemarili vzgojo tehnikov in raznih specializiranih delavcev. Tudi pri črnski vojaščini so bili vsi častniki Belgijci. Toda stalni nemiri zadnjih let so prisilili Belgijce, da so končno le morali prepustiti kolonijo vladi domačinov, ki so pa bili nanjo popolnoma pripravljeni. In sedaj se Belgijcem njihove napake maščujejo, posledice bo pa čutil ves svet.

Začetek zmede je pomenil upor, ki je izbruhnil med vojaščino nove republike. Vse kaže, da je upor vojaščine organiziral sam ministrski predsednik Lumumba, ki se je hotel na ta način znebiti Belgijcev. Po pogodbi med Belgijo in Kongom bi naj za nekaj časa ostali belgijski častniki, upravni uradniki, inženirski ter drugi specialisti, še naprej v Kongu ter pomagali pri opravljanju države in vebanju domačih moči

za te službe. V deželi bi naj ostalo tudi določeno število belgijske vojaščine. Toda posest oblasti je Lumumbo in Kasavubuja očitno opijanila.

Črnski vojaki so se ne le uprli svojim dosedanjim poveljnikom, temveč so šli na ulice in začeli napadati Evropejce vseprek, ropati, krasti in posiljevati. Začel se je množiti beg Evropejcev iz Konga. Posledica tega pa je bila, da so naenkrat nehale delovati prometne zveze, telefoni, uprava je nehala obstajati, tovarne in rudniki so obstali. Začelo je zmanjkovati hrane.

Z uporom vojaškopolijskih čet pa sta Kasavubu in Lumumba razbila tisto ustanovo, ki bi jima edina omogočila vzdrževanje oblasti. Ker prebivalci Konga niso enoten narod, temveč sestoje iz številnih zamorskih plemen brez skupne državne zavesti, so začele posamezne deželne vlade delati na svojo roko. Ministrski predsednik dežele Katanga, Comba, ki je eden izmed redkih politično zrelih in upravno izkušenih črncev, je poklical na pomoč belgijske čete, obenem pa proglasil odcepitev od osrednje vlade v Leopoldville in proglasil neodvisnost Katange. Katanga pa je bila najbogatejša provinca nove države, kajti tam so veliki rudniki, kjer pridobivajo uran in baker ter celo diamante. Dve tretjini državnih dohodkov izvira iz Katange.

Spričo vedna hujšega nereda pa Lumumbi ni preostalo drugo, kot da se obrne na Združene narode za pomoč.

Varnostni svet Združenih narodov je sprejel prošnjo iz Leopoldville in takoj so šle na pot prve čete članic Združenih držav v Kongo. Poveljstvo nad varnostnimi četami Združenih narodov je prevzel švedski general van Horn, šef vojaške misije Združenih narodov v Palestini, čete bi pa naj mu dale na razpolago afriške države, da bi tako prebivalci Konga ne imeli vzroka nastopiti proti njim kot novim predstavnikom belega imperializma.

Sestanek slovenskih izobražencev v Selah

Minuli torek je »Zveza slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol« priredila svoj poletni sestanek v Selah, ki že postaja nekako tradicionalno srečanje slovenskih izobražencev na Koroškem ter se udeležba iz leta v leto večja. Nad 90 izobražencev se je zbralo, da urdi prijateljske vezi, obenem pa, da se pripravi za naloge, ki jih bo prinesla bodočnost.

Bog nam je naklonil krasen sončni dan, zbrana lepota planinske prirode nas je vse kmalu povezala v eno samo družino.

Dan smo začeli s sv. mašo v idilični selski cerkvi. Sivolasi domači g. župnik č. g. Vauti je opravil sv. daritev, v pridigi pa je posegel v mladostne spomine, ko se je on s svojimi tedanjimi sovrastniki pripravljal ne le na šolsko maturo, temveč tudi na življenjski izpit. Generacije slo-

vah štiridesetletnice, ki često očituje idejno praznino sodobja, vzbuja v ljudstvu prej občutke izza razvoja pred nastopom nacizma kot pa resnične državljanske vznešenosti in avstrijske zavesti.

Ob teh lokalnih neprilikah mi ne smemo prezreti sekularnega dogajanja v velikem svetu, ki brezobzirno obsoja in kaznuje vsakršno krivico in tudi vsakršno idejno praznino ali nazadnjaštvo. V tem okviru se odločuje tudi usoda našega naroda. In te usode in bodočnosti ne more ovirati tudi ne nameravano glasovanje v deželi, ki ga zlonamerno zahtevajo nemškonacionalne organizacije.

venških študentov so se v preteklih desetletjih na počitniških sestankih v Selah pripravljale za delo za svoj narod, tako na verskem, kot tudi na posvetnem področju. Večina udeležencev tega sestanka je šolske izpite že opravila in stoji v poklicnem delu, vendar je prav da se izobraženci sestajajo in se v skupnosti pripravljajo za nove naloge. Prav posebno razveseljivo pa je, da je med nami toliko mladih obrazov, dokaz, da drevo našega naroda, ki stoji sicer na tako vetrovnem kraju, še poganja bujne mladike. Zaželel je ob koncu sestanka obilo božjega blagoslova.

V prosvetnem domu so nato bila predavanja. Ob otvoritvi je podpredsednik Zveze č. g. župnik Čebul pozdravil navzoče iz vseh naših krajev, posebno pa rojaka dr. Erlacha iz daljne Kanade, prisrčne pozdravne besede pa je naslovil tudi maturanom, akademikom in bogoslovcem.

Kot predavatelj je nastopil odvetnik dr. Sfiligoj iz Gorice, predstavnik Slovencev v goriškem mestnem svetu ter zaslužni borec za pravice naših slovenskih rojakov v sončni Goriški. Očrtal je politični in gospodarski položaj Slovencev pod Italijo, njihovo življenje in njihov vsakdanji boj za narodnostne pravice. Prepričljiva in človeško topla izvajanja pa je podprl z obilico statističnih podatkov. Posebno pažnjo je posvetil pravnemu položaju manjšine v Italiji ter pokazal, kako se je treba uspešno boriti za narodne pravice. Glavno je, je dejal, da se svojih pravic zavedamo, da jih znamo odločno, a preudarno uveljav-

ljati, predvsem pa se moramo — v zavesti, da smo na pravi poti — otresti slehernega strahu in občutkov manjvrednosti. Tudi najzagrizenejši nasprotniki odnehajo, ko vidijo, da se jim ne pusti ustrahovati ter da ne odjenjaš od svojih pravic. Tega se mora posebno zavedati mladina, naloga staršev pa je, da ji dajo na pot v življenje skrbno, globoko v krščanstvu zakoreninjeno značajno vzgojo, obenem pa ji nudijo možnost, da si z izobraževanjem dobijo potrebno široko obzorje, kot ga potrebuje svoboden in napredno usmerjen človek, da se uveljavi v našem času.

Drugi predavatelj je bil dr. Pleterski, sodelavec Instituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani. V svojem referatu je podal zaokroženo sliko zgodovine šolstva na Koroškem, s posebnim ozirom na slovensko ozemlje. Predavatelj se je za svoj referat zelo dobro in znanstveno temeljito pripravil. Zbral je obilico zanimivih in značilnih podatkov in dejstev, ki jih je potem tolmačil v luči svojih spoznanj.

Po obeh predavanjih se je razvila živahna diskusija, v katero je poseglo več govornikov, posebno razveseljivo pa je bilo, da se je večkrat oglasila k besedi s pogumnimi vprašanji tudi naša draga, vedočelna mladina.

Brez dvoma najlepše in najprijetnejše so pa nam pripravili naši koroški literati. Vodja literarne ure č. g. župnik Kaselj je z izbranimi, večkrat duhovitimi besedami poskrbel za okvir in povezavo. Nato so brali iz svojih del Valentin Polanšek pesmi in prozo, pri čemer je posebno iz nekaterih pesmi zadihala pristna poezija družinskega občutja, dekan Kristo Srienec je občuteno prebral psihološko poglavlje, religiozno navdahnjen odlomek iz »Pastirja Cirila«, župnik Anton Kuchling pa je iz bogate zakladnice svoje duhovne lirike nainizal nekaj biserov, porojenih iz bolečine globoko vernega in s svojim rodom povezanega človeka. Nato so nastopili mladi »trije mušketirji« kot glasniki našega novega rodu. V vezani in nevezani besedi pokazali, da smo koroški Slovenci živa veja slovenskega kulturnega občestva.

Sestanek smo zaključili z družabnim večerom. Selski pevci in pevke pod vodstvom prof. Miheliča so nas z ubrano, tako svojstveno pesmijo, kaj kmalu povezali v eno družino. Prve programske točke je še pel zbor, nato pa je naša pesem segla v dvorano, in peli smo skupaj vsi, »dohtarji, dijaki, dečke in holcarji«.

Priprave za mali obmejni promet

Priprave za uvedbo malega obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo so pri oblasteh na obeh straneh meje v teku. Prebivalci v pasu 10 km na obeh straneh meje bodo s posebno izkaznico mogli prestopati državno mejo brez potnih listov in vizumov. Na avstrijski strani bo na Koroškem ta pas zajel med večjimi kraji Pliberk, Železno Kaplo, Borovlje in Beljak, izven pa bosta ostala Celovec in Beljak. Prebivalci obmejnega pasu se bodo smeli zadržati v sosednji državi štirinast mesečno do 60 ur.

Podrobnosti postopka za pridobitev prelazniške izkaznice še niso znane, zaenkrat se ve le, da bo ta postopek nekaj časa trajal, kajti izkaznice bodo morale biti potrjene od sosednje države. Pač pa računajo v Gradcu, da se bo v jeseni, vsaj v času vinske trgatve na Spodnjem Štajerskem, mali obmejni promet začel.

Vlomilci so obiskali tekstilno trgovino v Chicagu, in temeljito izpraznili vse prostore. Bili so pa vljudni in so zapustili točen seznam ukradenih stvari, da bi lastnik lahko hitro uredil zadevo z zavarovalnico. Razen tega so na vratih obesili napis: »Zaradi inventure trgovina začasno zaprta.«

Politični teden

Po svetu . . .

Od Konga do Kube

Nagla intervencija Združenih narodov je zaenkrat preprečila, da bi nekdanja belgijska kolonija Kongo nekaj tednov po pridobitvi državne samostojnosti postala novo pozorišče hladne vojne. Spricho popolne zmede, ki je nastala v Kongu, je zunanji minister nove domačinske vlade zaprosil ameriško vlado za vojaško in gospodarsko pomoč. Ameriški poseg v Kongo bi pa pomenil kljub ogromnim bogastvom, ki jih poseduje ta pokrajina (uran, diamanti, baker itd.) veliko avanturo in po drugi strani bi pa izzval vzhodni blok k protikorakom, zato je ameriška vlada ministrov prošnjo vljudno odklonila. Podobne pomisleke so pa najbrž imeli tudi v Moskvi, kajti prevzem zavožene belgijske kolonialne dediščine v Afriki je zelo riskantna zadeva. Tako je sorazmerno zlahka prišlo do sklepa Varnostnega sveta Združenih narodov, da le-ti pošljejo posebno vojaško misijo pod poveljstvom švedskega generala van Horna v Kongo, afriške države bodo pa tej misiji dale na razpolago črnske in arabske bataljone, ki bodo vzdrževali red pod poveljstvom evropskih častnikov.

Pač pa je Amerika izjavila, da je pripravljena novo državo podpreti gospodarsko. Iz Konga pa že prihajajo poročila, da komunistični agenti neumorno potujejo po deželi in hujšajo domačine proti belcem. Vse kaže, da Kongo sicer ne bo zaenkrat potegnen naravnost v »hladno vojno«, pač pa se bosta ondi Amerika in Sovjetska zveza merili vsaka s svojim najbolj učinkovitim orojem: Sovjetska zveza s komunističnim podtalnim rovarjenjem, Amerika pa z dolarji.

Sladkor in petrolej sta tudi orožje v hladni vojni

Vendar že to dejstvo kaže, da se razgreta atmosfera po propadu vrhunske konference v Parizu, razbitju razorožitvene konference v Ženevi ter izzivalnim izjavam Hruščeva po njegovem potovanju po Avstriji, nekoliko ohlaja. Vendar hladne vojne ni konec, samo premika svoje bojišče drugam. Sovjetska zveza je namreč pred vrati Amerike našla voljnega zaveznika v kubanskem diktatorju Fidelu Castru. Ta otok, čigar glavno gospodarsko panogo predstavlja pridelovanje sladkorja, je že po tradiciji sedež diktatur. Ko je pred tremi leti upornik Fidel Castro pregnal svojega predhodnika, diktatorja Batisto, so vsi pričakovali uvedbo demokracije; toda sledila je nova, Castrova diktatura. Kuba, ki ima 6 milijonov prebivalcev, živi v glavnem od sladkorja Združenim državam, ki so doslej vsako leto kupovale $\frac{3}{4}$ kubanskega pridelka. Poleg tega so ameriške, angleške in francoske petrolejske družbe imele na otoku velike petrolejske rafinerije, v katerih so predelovale surovi petrolej, ki so ga dovažale iz bližnje Venezuele, bencin pa prodajale naprej po svetu.

Pod vplivom komunističnih agentov v lastnih vrstah si je Castro začel domišljevati, da bo mogel voditi »nevtralistično« politiko podobno kot egiptovski Nasser ali jugoslovanski Tito ter dobivati dolarje in rublje. Začel je vabiti k sebi sovjetske veljake. Prvi je prišel podpredsednik Mikojan, največji specialist sovjetske vlade za gospodarstvo in nakupil nekaj sladkorja. V zameno pa je morala kupiti Kuba sovjetski petrolej. Toda ameriške družbe so odklonile predelavo sovjetskega petroleja, češ da imajo itak svojega dovolj. Nato je Castro zaplenil ameriške rafinerije. Ameriška vlada pa je nato sklenila, da ne bo več kupovala kubanskega sladkorja, Sovjetska zveza pa ga tudi ne potrebuje. Če bi ga kupovala, bi to storila zgolj iz političnih razlogov, to je, da kupi Kubo za komunizem. Zaenkrat pa je taka kupčija preveč riskantna.

Položaj Fidel Castra postaja zato vedno težji, v gotovem oziru celo grotesken. Tako se je pritožil pri Združenih narodih proti Ameriki zaradi »gospodarske agresije«. Skratka pravi, da ga je Amerika napadla s tem, da noče več kupovati njegovega sladkorja. Tako mu nakupi sladkorja dobesedno grenijo življenje. Prav lahko se mu zgodi, da iz »sužnosti dolarju« pade v sužnost komunizma. Ko bo na lastni koži spoznal, katera je hujša, bo pa seveda že prepozno.

Po vsej verjetnosti pa Amerika ne bo

dopustila sovjetskega rovarjenja takorekoč pred lastnim pragom, kajti iz Kube do Miami-ja na ameriški obali je le eno uro zračnega poleta. In v današnjih razmerah je to približno isto ko včas »eno uro hoda«. Ko je Amerika naznanila, da ne bo dopustila sovjetskega rovarjenja na Kubi, je Hruščev takoj odgovoril, da bodo njegove rakete »zaščitile« Kubo. Vendar izgleda, da zadnje čase Hruščev prepogosto grozi z raketami. In svet se ga je že naveščeval.

. . . in pri nas v Avstriji

Pot Južnih Tirolcev do pravice bo še dolga

Avstrijska vlada je po svojem zastopniku pri Združenih narodih zahtevala v rednem roku postavitev spora z Italijo glede Južne Tirole in dnevn red jesenskega zasedanja glavne skupščine. Generalni tajnik Hammarskjöld je avstrijsko spomenico, v kateri je na kratko orisano avstrijsko stališče, predal v razpravo političnemu odboru, ki pripravlja dnevni red zasedanja. Tako se je začela običajna procedura, vendar že začetek slabo kaže. K besedi se je namreč oglašala Anglija, ki se je postavila na stališče, da je južnotirolsko vprašanje pravno vprašanje in predlagala, da Združeni narodi odstopijo avstrijsko zadevo v pretrse mednarodnemu razsodišču v Haagu, da o njej poda svoje mnenje. Kot smo že poročali, je pred avstrijskim korakom pri Združenih narodih Italija predložila Avstriji, da naj skupno predložita južnotirolski spor mednarodnemu razsodišču. Avstrija je to odklonila, češ da je zadeva predvsem političnega značaja. Razlika med italijanskim in sedanjim angleškim predlogom je ta, da bi v prvem primeru bila razsodba obvezna za obe sporni stranki, sedaj bo pa to, kar bo izreklo haaško sodišče, ako bo italijanski predlog sprejet, le mnenje. V obeh primerih bo pa postopek dolgo trajal. Namen angleškega predloga je očividno, namreč spraviti južnotirolsko vprašanje iz Združenih narodov, kjer bi lahko postalo eno izmed sporov med Vzhodom in Zapadom. Sodišče mora šele po enem letu podati svoje mnenje, sme pa ta rok tudi podaljšati. Vsekakor je Anglija s tem predlogom — ki ima velike izglede na uspeh — močno ustregla Italiji, svoji

atlantski zaveznici. Južni Tirolci bodo pa morali čakati, da se učeni sodniki v Haagu dokopljejo do svojih zaključkov, ki pa bodo, kar že lahko naprej rečemo, salomonski.

Državni zbor izglasoval kmetijski zakon

Državni zbor je na Dunaju minuli teden po šesturni debati odobril kmetijski zakon, o katerem smo že poročali. Tako dolga debata sama po sebi pravzaprav ni bila potrebna in tudi ni prinesla nobenih sprememb. Sicer pa se je o tem zakonu že itak predolgo debatiralo med obema strankama in kompromis, ki je iz teh od leta 1952 naprej trajajočih debat izšel, zasluži pregovor: Tresla se je gora, rodila se je miš. Vsekakor je pa boljši kot nič. Vse pa bo odvisno od izvedbe in tu bo moral kmetijski minister ing. Hartmann bolj energično zagrabiti kot njegovi predniki.

Počitniško razpoloženje v deželni zboru

Koroški deželni zbor je svoje »delo« v spomladanskem zasedanju že kar v naglici zaključil in soglasno odobril vse, kar mu je vlada predložila. Tako se bodo poslanci mogli nemoteno veseliti počitnic.

Zasedanje samo po sebi ni prineslo kakih posebnih novosti. Kot je že bilo pričakovati, so poslanci, ki so postali člani deželne vlade, odložili svoje poslanske mandate, da tako omogočijo tudi nekaterim svojim kolegom kandidatoma prostorček pod parlamentarnim soncem in seveda uživanje poslanske plače, kajti člani deželne vlade imajo itak svoje plače.

To pa morate zvedeti!

Edino kar je vredno omembe, je poročilo poročevalca deželnega zbora o šolskih zadevah. Med drugim je navedel številke o prijavah k dvojezičnemu pouku. V njegove številke se ne bomo spuščali, ker spada kampanja za preprečitev prijav za dvojezični pouk ter njen rezultat med najbolj žalostna poglavja koroške zgodovine. Odgovornost za to pa leži na oblasteh, ki so protislovensko gonjo dopuščale ter tudi v ugotovljenih primerih pritiska niso temu nič ukrenile.

V informaciji našim bralcem pa navajamo končno po »Kleine Zeitung« naslednjo poročevalčvo izjavo z dne 16. julija 1960: »Treb pa je izrecno poudariti«, je vzkliknil, »da je sleherni šolar, ki ga je njegov vzgojni upravičenec prijavil za dvojezični oz. slovenski pouk, tega pouka tudi bil deležen.«

C. Douglas Dillon na Dunaju

C. Douglas Dillon

Malo potem, ko se je avstrijska vlada na letališču Schwechat poslovila od sovjetskega ministrskega predsednika Hruščeva, ki je odletel nazaj proti vzhodu, se je z zapadne strani pripeljal drugi gost: ameriški državni tajnik v zunanjem ministristvu Douglas Dillon. Oba sprejema sta bila zelo slovesna, saj je šlo za predstavnika dveh največjih vojaških in gospodarskih velesil sveta. Vendar je Hruščev takorekoč Dillonu pripravil teren, kajti obisk sovjetskega mogotca je pripravil avstrijski vladi več političnih sitnosti, kot jih je pričakovala, po drugi strani pa ji je prinesel manj gospodarskih koristi, kot je upala.

Dočim so bila pozorišča akcije Hruščeva na cestah, med množico (kjer je le-ta bila, pa čeprav sestavljena iz radovednežev) se je Dillon udejstvoval bolj na parketu in za zaprtimi vrati ministrskih sejnih dvoran.

Dillon je star 51 let in ima za seboj blestečo gospodarsko kariero. Po rodu iz denarne družine je študiral na najslavitejši ameriški univerzi Harvard. Nato se je v letih od 1931 do 1936 udejstvoval na borzi v New Yorku, na sloviti Wall Street, ki gre rdečkarjem raznih barvnih odtenkov enako hudo na živce. Nato se je udejstvoval v bankarstvu ter postal predsednik de-

natnega zavoda »Dillon Read in Comp«. Ko je slekel vojaško suknjo, se je zopet posvetil gospodarstvu.

Dillon je eden izmed mlajših razumnih ameriških gospodarstvenikov, ki meni, da je moč blagostanja zagotoviti le ob mirnem sodelovanju kapitala in delavstva.

Leta 1953 je bil imenovan za ameriškega veleposlanika v Parizu, kjer je ostal do leta 1957. Na težavnem in nadvse gladkem pariškem diplomatskem parketu je razvil vse svoje sposobnosti, zaradi česar ga je potem pokojni zunanji minister Dulles leta 1957 imenoval za svojega pomočnika v zunanjem ministristvu v Washingtonu. Postal je glavni strokovnjak za gospodarska vprašanja, posebno glede ameriške pomoči zaveznikiškim narodom. Po naravi je zelo miren človek in zna stvarno ter prepričljivo govoriti.

Na Dunaju je Dillon imel v avstrijski družbi za zunanjo politiko in mednarodne odnose predavanje, ki je zbudilo veliko zanimanje. Najprej je v imenu ameriške vlade poudaril, da le-ta soglašajo z avstrijskim stališčem, da bo Avstrija kot suverena država sama določevala obliko svoje nevtralnosti in da si tega ne bo pustila predpisovati od nikogar. Glavnina njegovih izjav pa je ležala na gospodarskem področju. Najprej je omenil koristno vlogo, ki jo je odigrala ameriška pomoč v okviru Marshallovega načrta pri gospodarski obnovi po vojni razrušene Evrope. V zvezi z ustanovitvijo obeh gospodarskih skupin v Evropi (EWG in EFTA) je dejal, da bo treba doseči sporazum med obema, kajti samo ob sodelovanju vseh svobodnih držav bo moč ohraniti sedanje blagostanje v Evropi ter ga še povečati. Poleg tega pa čakajo svobodni svet še velike naloge pri pomoči nerazvitim državam v Afriki in Aziji. Okoli milijarda ljudi še živi v človeka nevednih razmerah, in treba je izboljšati njihovo stanje. Vendar je nova naloga prevelika za Ameriko samo, zato morajo pri njej sodelovati tudi evropske

SLOVENC

doma in po svetu

Umrli je voditelj tržaških Slovencev

Dne 14. julija je v starosti 76 let nenadoma umrl v Trstu odvetnik dr. Josip Agneletto, politični predstavnik svobodoljubnih Slovencev v Trstu in izvoljeni član občinskega odbora. Legel je v grob mož, ki je nad 50 let stal v ospredju slovenskega javnega življenja in zaslužen borec za pravice slovenstva ob Jadranu.

Po rodu je bil iz vasice Truške v Slovenski Istri. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, pravne študije pa na Dunaju, kjer je dosegel doktorat. Že kot visokošolec je stopil v prve vrste narodnega dela. Bil je predsednik akademskega društva »Slovenija« na Dunaju, kasneje pa še predsednik »Kluba hrvatskih in slovenskih akademikov« istotam.

Leta 1913 se je naselil v Trstu, kjer si je ustvaril ugledno odvetniško pisarno, obenem pa je vneto deloval v slovenskih kulturnih in gospodarskih ustanovah. Bil je predsednik slovenske »Zadružne zveze« in popredsednik »Tržaške hranilnice«, dokler ga niso leta 1940 fašistične oblasti aretirale in odvedle v pregnanstvo. Po koncu vojne se je vrnil v Trst, kjer se je takoj postavil na čelo svobodoljubnih in resnično demokratičnih Slovencev. Leta 1947 je kot kandidat Slovenske demokratične zveze Katoliške skupnosti bil izvoljen v tržaški občinski svet, čigar član je ostal do smrti. Dr. Agneletto se je vselej odločno, a obenem z modro preudarnostjo zavzemal za pravice Slovencev v Trstu, prav tako pa je zavzel odločno stališče proti komunizmu, kar mu je prineslo številne besne a prav tako jalove napade s strani tistih, ki jimi je slovenska beseda dobra samo za to, da zmerjajo in blatijo Slovenca-brata. Dr. Agneletto bo šel v zgodovino slovenskega naroda kot načelno jasn, odločen in preudaren narodni vodnik.

Mesto dr. Agneletta v občinskem svetu v Trstu bo prevzel dr. Teofil Simčič, predstavnik Slovenske katoliške skupnosti.

Starosta slovenskih kiparjev umrl

Na svojem domu v šošanju je v starosti 71 let umrl Ivan Napotnik, najbrž eden izmed najboljših rezbarjev, kar smo jih Slovenci kdaj imeli. To je pokazala njegova retrospektivna razstava, ki jo je pred dobrim letom priredila Narodna galerija v Ljubljani. Napotnik se je rodil 12. decembra 1888 v vasi Zavodnje, sredi šumečih štajerskih gozdov in zelenih poljan. Prvi je njegovo nadarjenost spoznal domači učitelj, ki je pregovoril očeta-kmeta, da je nadarjenega fantiča poslal na obrtno šolo v Ljubljano. Tam so mu omogočili študij na Dunaju. Na umetnostni akademiji je dovršil specialni razred pri prof. Edmundu v. Helmerju. Že kot študent je na več razstavah zbudil pozornost dunajskih kritikov, v letih 1912 in 1913 pa je razstavljal tudi v Ljubljani. Med prvo svetovno vojno je bil vpoklican k vojakom. Na tirolski fronti mu je sovražna krogla prizadejala neozdravljivo rano na nogi, kar je odločilo nadaljnji tek njegovega življenja. Povrnil se je na dom, kjer je kmetoval, obenem pa posebno poleti pod košato hruško rezljal. Kot material mu je služil domači les, ki ga je bilo na razpolago. Nenehno je iz lesenih klad ustvarjal umetnine, ki so raztresene po vsej Sloveniji, največini v privatnih rokah.

države, predvsem tiste, ki so si opomogle vprav z ameriško pomočjo. Ves svet je postal en sam organizem in vsi narodi zemlje so njegovi udje. Zdravje tega organizma je nedeljivo in ako je bolan en ud, trpi celo telo. Zato morajo zdravi udi pomagati bolnim.

Dillonov obisk je po izpadih Hruščeva zelo dobrodošel. Čeprav ob priložnosti Dillonovega obiska ni bila sklenjena nobena pogodba o kakem novem ameriškem posojilu, je vlada izkazovala gostu iz Amerike največje prijaznosti, da na ta način pokaže svojo ideološko naklonjenost do Zapada in da je nevtralnost Avstrije samo vojaška.

Po razgovorih z dunajsko vlado je Dillon odpotoval v Beograd, kjer so ga spricho velikega primanjkljaja jugoslovanske trgovinske bilance že zelo željno pričakovali in ga tudi zelo prijazno sprejeli.

ZVEZNA VLADA PRED DOPUSTOM

Tudi na Dunaju, kjer vročina vedno bolj »pritiska«, člani naše zvezne vlade že nestrpnost pričakujejo počitnic. Temu razpoloženju je bil podoben tudi dnevni red zadnje seje, ki je bila ta ponedeljek. Najbolj »zanimiva« točka te zadnje seje je bilo poročilo finančnega ministra o preureditvi avstrijske letalske družbe Austrian Airlines. Prva seja po počitnicah bo šele septembra, ko se bo ozračje že nekoliko ohladilo.

Flurbereinigung in Kärnten (Fortsetzung)

Du sollst deinen Nächsten lieben wie dich selbst, das gilt wohl auch in Bezug auf das Volk. Also zuerst das eigene Volk lieben und nach dem Maße dieser Liebe auch die anderen Völker. In Kärnten hat man uns gebürtige Slowenen, besonders in der Schule unsere Jugend, das eigene Volk nicht kennen und lieben gelehrt — was man nicht kennt, kann man nicht lieben — dafür war in der Schule kein Raum und keine Zeit, es fehlte dazu vonseiten der Lehrer und Erzieher die Eignung und der gute Wille, denn Menschen, die Vertreter eines fremden und vielfach feindlichen Systems waren, formten unsere Jugend, formten uns alle, die wir ja sämtlich durch diese Schule hindurchgehen mußten, weil es eben eine andere nicht gab. Soviele von uns, die die slowenische Muttersprache beherrschen und lieben, haben das nicht der volksfremden Volksschule zu verdanken, sondern verschiedenen anderen Bildungsfaktoren und dem eigenen Fleiß. Soviele sie aber nicht kennen und schätzen: die haben das allerdings dem negativen, entfremdenden Einfluß der utraquistischen Volksschule zu Lasten zu schreiben. Viele berufen sich auch auf das Versagen der Schule, wenn sie wegen Unkenntnis der slowenischen Schriftsprache befragt werden. Bei sehr vielen, ja, bei den meisten Menschen ist die Schule und das Schulsystem die Autorität, vor der man sich beugt.

Die Kirche und die Familie haben, wie schon eingangs erwähnt, durch die interkonfessionelle und bei uns Slowenen utraquistische Schule an Autorität und Einfluß beim Volk viel verloren. »Wir haben es in der Schule so gelernt, wir sind es von der Schule her gewohnt,« so entschuldigt man oft unrichtige Anschauungen und Unkenntnis bezüglich der Sprache, Kultur und Eigenart unseres Volkes.

Die Elementarschule hat uns keine Hochschätzung und Liebe zu unseren angestammten Volk eingebläst, sondern oft das Gegenteil: Geringschätzung und Verachtung! Das ist die stets sich wiederholende Klage und Anklage unserer Vorfahren und unser selbst. Das ist die geschichtliche Tatsache, die niemand und nichts aus der Welt schaffen kann: kein schönes Gerede von der alten, guten österreich. Tradition oder vom natürlichen Assimilierungsprozeß. Auch die Rechtsfertigung gilt nicht, wenn man sagt: Die gebürtigen Slowenen, die sich nicht mehr der Muttersprache ihrer Eltern bedienen, sondern der deutschen, begehen keinen Fehler, denn sie verzichten ja nur freiwillig auf ein Erbstück ihrer Eltern, wozu sie ja das Recht haben. Man muß beachten: das dem Naturrecht und auch dem Staatsgrundgesetz widersprechende Schulsystem hat die Betroffenen durch viele Jahrzehnte systematisch dazu angeleitet, hat das gefördert; nach der Schule haben dann noch andere Faktoren, vor allem das den Slowenen feindlich gesinnte öffentliche Leben weiter gefördert.

Dazu ist noch zu beachten, aus welchen Motiven jemand die slowen. Muttersprache aufgibt. Wie oft sind es moralisch minderwertige Motive!

Unser slowen. Volk in Kärnten und unsere Sprache befindet sich seit mehr als 100 Jahren in der Rolle eines Stiefkindes. Es ist nicht leicht irgendwo in Europa eine Sprache so herabgesetzt, verachtet und verlästert worden und wird noch, als unsere slowenische Sprache. Das ist nicht übertrieben gesagt. Wir alle tragen dieses Gefühl ein ganzes Leben mit uns herum, daß wir der herrschenden und maßgebenden Schicht, aber auch vielen anderen unseres Nachbarvolkes im Wege sind und man uns am liebsten los würde. In der liberalen Ära war das überhaupt üblich, vom »windischen« Trottel zu reden z. B. in den Schulen Klagenfurts; aber auch jetzt ist dieser Geist der Abneigung gegen die slowen. Sprache, der Geist der Unduldsamkeit noch lebendig oder ist wieder lebendig geworden. Viel ist daran schuld die Pressekampagne gegen den Slowenisch-Unterricht und was im Gefolge dieser Pressekampagne ging. Dadurch wurde die Atmosphäre so vergiftet, daß man als Slowene das Empfinden hatte:

Poklonitev na grobu škofa Rožmana

Pri Mariji Pomagaj na Ameriških Brezjah v Lemontu je bilo veliko romanje v dneh 2. in 3. julija. Prvo nedeljo tega meseca se vsako leto slavi obletnica kronanja podobe lemontske Marije Pomagaj. Letos smo s tem romanjem združili srebrni jubilej ljubljanskega evharističnega kongresa ter veliko poklonitev spominu pokojnega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je pokopan na Ameriških Brezjah. Škof Rožman je bil namreč vsa leta, kar je bival v Ameriki, stalni romar za to nedeljo v Lemontu. Bil pa je tudi duša, nekaj motor ljubljanskega evharističnega kongresa in njegova ideja je bila, da je prišla pred 25. leti na kongres v Ljubljano Marija Pomagaj z Brezij.

Romarji so prišli oddaleč že v soboto. Nekateri so se vozili vso noč. V soboto popoldne smo imeli že pobožnost križevega pota na prostem v Baragovem parku. Pobožnost je bila opravljena za dušo pokojnega škofa in za vse padle žrtve vojne in komunizma. Pobožnost se je končala na Rožmanovem grobu. V soboto zvečer je bila po pobožnosti v cerkvi ganljiva nočna procesija z lučkami. Nepopisen je bil prizor, ko se je ognjeni obroč strnil okrog lemontskega blejskega jezera. Romarjev je bilo posebno veliko.

V nedeljo je bila opravljena jutranja sv. maša za padle žrtve. Cerkveni govor je imel za to priliko p. Odilo, sv. mašo pa je opravil g. Štefan Kraljič, ki se je skoraj 3000 km daleč pripeljal na romanje.

Ob 10.30 dopoldne se je začela slovesnost poklonitve. Romarji so se zbrali v Baragovem parku pred veličastnim križem, kjer navadno začnemo vsako zunanjo lemontsko slovesnost. Tukaj smo tolikokrat pozdravljali škofa Rožmana ob priliki njegovega prihoda v Lemont, posebej še ob njegovih jubilejih: za 25. obletnico škofovanja, za njegovo 70-letnico rojstva in za njegovo zlato mašo. Zdaj smo se zbrali, da smo se v spoštovanju poklonili njegovemu spominu.

Uradno zastopstvo je poslalo na to poklonitev 42 slovenskih katoliških organizacij. Zastopani so bili plesalci narodnih plesov slovenskega Radio-Kluba iz Chicage; slovenska Radio-Ura od ravnotam; potem slovenski pevski zbori in dramska društva od vseh strani. Zastopani sta bili po

In Kärnten gibt es nichts so untragbares als Slowene zu sein und seine Muttersprache zu lieben. Daß diese vergiftete Atmosphäre auch auf die Abmeldung vom Slowenisch-Unterricht Einfluß hatte, ist psychologisch erklärlich; das wäre ein Kapitel für sich. Daß das Wort von der Mißachtung unserer Sprache geschichtliche Wahrheit ist, davon weiß schon der Jesuit Oswald Gutsman, im Jahre 1727 in Grafenstein geboren und später Volksmissionär unter dem slowenischen Volk, ein Lied zu singen. Als vielbereiteter Missionär kannte er die Verhältnisse aus eigener Erfahrung und war fest überzeugt von der Notwendigkeit, im Interesse einer ersprießlichen Seelsorgearbeit und zum Zweck der kulturellen Hebung des slowen. Volkes die slowen. Sprache zu pflegen und an ihrer Vervollkommenheit zu arbeiten. Darum gab er selbst 1777 eine in deutscher Sprache geschriebene »Windische Sprachlehre« heraus, wo er sich sehr für die slowen. Sprache als heimatberechtigte Sprache einsetzt und gegen jene Stellung nehmen muß, die sie verdrängt, sozusagen ausgelöscht wissen wollten.

(Fortsetzung auf Seite 5)

stopani so bili kanadski Slovenci iz Toronto, Montreala in iz Winnipeg; potem prekmurški Slovenci, primorski Slovenci in štajerski Slovenci. Zastopstvo koroških Slovencev je zbudilo posebno pozornost.

Potem so bila zastopana slovenska akademika društva: starejšinska in dijaška; nato glavni odbor in podružnice Slovenske katoliške Lige. Potem je bila zastopana Baragova Zveza. Nato pa razna cerkvena društva: Društvo Najsvetejšega Imena Jezusovega za moše in fante; zveza Materinih društev, Marijina Legija, več tretjerednih skupščin. Slovenske šolske sestre so poslale močno zastopstvo na poklonitev — na čelu sestra provincialka Sibila. Frančiškani so imeli svoje zastopstvo in svetni slovenski duhovniki.

Vse zastopnike organizacij je voditelj lemontskih romanj p. Odilo klical, da so se uvrstili v sprevod za križem.

Pred duhovščino so belo oblečene deklice nosile venec, ki je bil narejen iz rdečih nageljnov, iz rožmarina in roženkavta; na eni strani venca je vihral trak v slovenskih narodnih barvah, na drugi strani pa v ameriških.

Za vencem so deklice nosile veliko sliko pokojnega škofa; ena izmed deklic je nosila cvetje z groba Rožmanovega prednika nadškofa Jegliča iz Ljubljane, druga deklica pa je nosila cvetje, ki je bilo natrgano na grobovih pokojnih Rožmanovih staršev v Šmihelu pri Pliberku na Koroškem. To cvetje nam je poslal šmihelski kaplan.

Zastopstvo je štelokakih 150 ljudi, vseh udeležencev pa lahko računamo okrog tisoč, kar je veliko za slovenske ameriške razmere.

V sprevodu na pokopališče do ljubljenskega groba smo molili sv. rožni venec in sicer po zvočniku. Vse udeležence je prevzela globoka zbranost. Vse je goreče molilo. Na pokopališču so se zastopstva postavila v širokem krogu na vse strani groba in velikega križa. Utihihnila je molitev in po zvočniku je bilo napovedano besedilo pri-

(Konec na 8. strani)

Pokojni papež Pij XII. v razgovoru s pokojnim škofom ljubljanskim dr. Gregorijem Rožmanom

FRAN ERJAVEC:

279

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Poleti 1. 1810 je bilo torej v glavnem že vse pripravljeno za izdajanje uradnega lista, a tedaj so se nenadoma pojavile težave glede tiskarne. Ker nobena izmed tedanjih štirih ljubljanskih tiskarn ni bila opremljena za tiskanje štirijezičnega lista, so se domenili s tiskarnarjem Sardinijem v Trstu (tu je bilo tedaj 5 tiskarn), ki je bil potem imenovan za »tiskarja in ravnatelja cesarske vladne tiskarne v Ljubljani«. Ta je bil voljan preseliti se s svojo tiskarno v Ljubljano, vendar je svojo selitev zavlačeval, ker ni mogel dobiti pravočasno sposobnih stavcev za vse štiri jezike (za nemško izdajo jih je upal dobiti v Trstu ali pa iz Benetk) in tudi za dobavo nemških črk se je bil livar Prüfer v Beljaku jako zakasnil, da ga je zanje dvakrat priganjal sam Benincasa preko beljaškega glavnega policijskega komisarja. Končno so pa tik pred preselitvijo poslednjih tiskarskih potrebščin zadolženemu Sardiniju še te zasegli upniki. Tako je mogla iziti prva številka »Télégraphie officielle« šele dne 3. X. 1810 v Ljubljani in še to le v francosko-italijanski izdaji, kajti za nemško še ni bilo črk, za »ilirsko« izdajo pa niti urednika ne več. Zgoraj navedeni Bertolini je bil namreč vtem poslan že za profesorja francoščine na Reko, a drugega primernege ni bilo pri roki. Razen tega so se bila začela ravno v tem času pojavljati

tudi različna mnenja glede izbire »ilirščine« ali slovenščine, zaradi česar sta Benincasa in Zelli sploh izgubila veselje za ilirsko izdajo in končno je zapustil Ilirijo še Marmont sam, ki je bil najbolj naklonjen »ilirščini«.

Tako je torej izhajal »Télégraphie officielle« redno le v francosčini, kolikor toliko redno še v nemščini in v presledkih tudi v italijanščini, a o ilirski oziroma slovenski izdaji nimamo iz let 1811—1813 nobenih poročil več. Toda za novo leto 1813 je prispel na povabilo guvernerja Bertranda v Ljubljano francoski pisatelj Charles Nodier (1780—1844), ki je bil imenovan za knjižničarja mestne knjižnice, a je vse svoje zanimanje posvečal le uradnemu listu. On je takoj navezal tesne stike s tedanjimi slovenskimi kulturnimi delavci v Ljubljani (zlasti s Zoison in Vodnikom) in naravnost vzljubil »svoje drage Ilirce v dobri, miroljubni in pobožni Kranjski«, njih jezik in kulturo. Glede pravic narodnega jezika je pozneje sam zapisal: »Jezik je narod sam, in še nekaj več, pečat je, ki ga je Bog pritisnil rodu, da ga je potegnil iz živalske vrste in povzdignil skoraj do samega sebe.« Napisal je v »Télégraphie officielle« celo vrsto važnih člankov o Iliriji in Ilircih ter njihovi kulturi in jeziku in se še pozneje, po svoji vrnitvi v Francijo, v svojih člankih in romanih nešteto krat z ljubeznivo spominjal našega naroda. O Sloveniji je zapisal: »Katera dežela naj bolj zanima topografa kakor ta, ki združuje oba največja narava, morje in Alpe? Katera naj bolj zanima književnika in slovničarja kakor ta, ki je ohranila svoj jezik, prvobiten kakor njene gore?«

In o ilirskem pesništvu je pisal: »Zakaj bi kak izobražen, duhovit in čustven mož ne zbral teh spomenikov ilirskega pesništva in jih dal skupaj natisniti? Morda bi bilo to sredstvo, ki bi na novo vžgalo ljubezen do lepega narodnega jezika, ki ima svoje klasične in veledela«. Jako značilna je bila tudi Nodierjeva ocena Vodnikovega nemško-slovensko-latinskega slovarja (ogledna pola je izšla l. 1813), v kateri je dejal, da je Vodnik »pokazal dober okus« s tem, da je izbiro besed omejil na tisto narečje, »ki mu pravijo po navadi »kranjsčina« in ki se govori na Kranjskem, Koroškem, v Trstu in Gorici, povsod enako. Si bomo vsaj na jasnem glede ene izmed velikih vej slovanskega jezika... (ki) nosi vse znake velike starosti in prvotne čistosti, tako da jo imajo nekateri učenjaki za tip vseh drugih... Index verborum (seznam besed) bo pripomogel, da bo slovar lahko uporabljala vsa učena Evropa«.

Tak visoko izobražen književnik je torej prevzel v začetku l. 1813 ilirski uradni list in ga urejeval potem 8 mesecev. Samo ob sebi je umljivo, da je začel že kmalu misliti tudi na njegovo slovensko izdajo. Pozneje je v svojih spominih trdil, da je res izhajal dva meseca tudi v slovenščini, a najbrž ga je spomin varal, kajti znana nam ni nobena »ilirska« ali slovenska izdaja tega lista (edini, menda popoln izvod »Télégraphie officielle« je v ljubljanski vseučiliški knjižnici), nobenega dvoma pa ni, da se je nanjo vsaj za časa Nodierja resno mislilo, vendar so Francozi prekmalu odšli, da bi ta načrt tudi uresničili. (Dalje prihodnjič)

PODGORJE

(Sv. maše pri Kapelici v Podgorjah)

Pri Kapelici v Podgorjah je v nedeljo, dne 24. 7. 1960 ob 9. uri sv. maša in potem pranganje.

Na praznik sv. Ane so pri Kapelici tri sv. maše. Prva sv. maša je ob 8. uri, druga pa ¼ na 9. uro in tretja ob ½ 10. uri.

SELE

(† Janko Male)

Vsi starejši ljudje imajo še v dobrem spominu Janeza Maleja, gostilničarja na Zvrhnjem Kotu, slovensko korenino, ki je decembra l. 1945 podlegel posledicam izselitve in pomanjkanja v taborišču.

Po petnajstih letih pa je dne 14. julija t. l. v celovški bolnici vsled hude naduhe preminil njegov drugi sin istega imena, solastnik gostilne in trgovine, star še le 55 let. Bolezen ga je tlačila že več let in je moral od časa do časa iskati olajšave v bolnicah. Bil je blag, pošten, zato splošno priljubljen. Poznan pa je bil daleč naokoli,

zato se je pogreba udeležilo tudi izredno mnogo ljudi iz sosednjih krajev. Kar miho nam je bilo pri srcu, ko so ob grobu pevci zapeli v slovo tisto ganljivo »Vigred se povrne«. — Naj blagi Janko v miru počiva v domači zemlji ob strani svojega očeta, preostalim pa naše sožalje.

BRDO pri ŠMOHORJU — LJUBLJANA

V Ljubljani sta se poročila dr. Julij Felaher, ugledni pravnik in odlični koroški rojak, sodelavec Instituta za narodnostna vprašanja pri univerzi v Ljubljani, in Ivan-ka Oražen. Bilo srečno!

RINKOLE — ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Nova maša preč. g. Ignacija Davida

Dolgih 24 let je minulo, odkar je bila zadnja nova maša domačina v Šmihelu. Imel jo je Pašovnikov gospod Avgustin Čebul. Pred 52 leti jo je imel Pongračev Gregej, škof dr. Rožman. Potem še gg. Alojzij Vavti, Malej, Carl Miloš. Pred nekaj leti je pok. g. župnik Picej povabil preč. g. Cirila Turka, ki je študiral za ljubljansko škofijo, da je imel v Šmihelu novo mašo.

Razumljivo, da je po 24-letnem odmoru bilo veselje ob tej novi maši tem večje. Pripravil ga nam je Kropivnikov Nac iz Rinkol, preč. g. Ignacij David. Majhna, preprosta kmečka hiša poleg cerkvice, za katero je tako lepo skrbel kot mežnar oče Andrej, je njegov dom, toda v tej hiši je doma delo in molitev, mir in ljubezen, požrtvovalnost za vse dobro in pa veselje in zato božji blagoslov. Pod varstvom Jezusovega Srca, kateremu se je družina posvetila, je raste mladi Nac. Koliko so morali starši žrtvovati, da so v teh revnih preprostitih razmerah študirali dva sina, ve le Bog. Istočasno z novomašnikom je končal univerzo tudi njegov brat Franc in bo letos kot profesor nastopil službo v Celovcu.

Sprejem z možnarji in zvonjenjem

V soboto zvečer je prvokrat kot duhovnik stopil v domačo rojstno faro in pred župniščem smo ga med streljanjem možnarjev in zvonjenjem sprejeli in zadonela je naša stara, pa vedno slovesna in pretresljiva pesem: Novomašnik, bod' pozdravljen! Novomašnika so pozdravili v imenu domače fare in duhovščine g. župnik in dekan Kristo Srienec, v imenu bistriške občine župan g. Simon Woschank in v imenu blaške občine, v katero spadajo Rinkole, župan g. Valentin Krof v nemškem in slovenskem nagovoru. V imenu šole g. ravnatelj Alfred Loser, za fante Davidov Hanzej, za dekleta Jenšacova Greti, za može Lesjakov Korej, za žene pa Klokarijeva mama in v imenu cerkv. sveta Pongračev oče. Lepo so deklamirali še Komatarjeva Krista in 3 ministranti. Po pesmi cerkvenega zbora »Danes je veseli dan« smo ga spremili v cerkev, da nam je prvokrat dal blagoslov.

Slovo od doma je vedno žalostno in celo nebo se je solzilo, da smo solze lovili z dežnikom. Rinkolani so se zbrali pred no-

vomašnikovo hišo, kjer so mu domači pevci pod vodstvom organistke Vidrihove, sedaj Rižnarjeve Marice zapeli pozdravno pesem. Deklamirali sta pristrčno Čresnikova in Perdušova Marica. Povedali sta, kako so atej lepo za hišo božjo skrbeli, mama veliko molili in trpeli, ko sina dva študirat so dali, za njih bodočnost veliko so žrtvovali. Bog pa te žrtve poplačal je sedaj, ko je Duhovnik na vekomaj Naceta za svojega služabnika izbral, najvišjo čast na zemlji mu dal.

Ganljive besede dekana Srienca

V ganljivih besedah je g. dekan Srienec pokazal na Kropivnikovo hišo in si želel, da bi bilo še veliko takih hiš v fari. Rinkolski zbor mu je še zapel pesem: »Oj hišica očetova, Bog živi te!«

Ko je bil Nace še majhen, je moral hoditi v šolo v Vogrče, v cerkev pa peš eno uro daleč v Šmihel. Sedaj ima že skoro vsaka rinkolska hiša svoj avto in zato smo bili hitro v Šmihelu.

Ker so bili pri slovesu od doma zbrani le Rinkolani, zato so novomašnika ob odhodu iz župnišča pozdravili cerkveni pevci. Perdušova Marica mu je izročila križ z besedami:

»Križa teža in plačilo škofu Rožmana bilo je vodilo, da pod težo ni omagal, da vse težave je premagal, da zdaj plačilo je dobil od Njega, ki je po križu poveličan bil.

Zato pa sprejmi križ v spomin, da ga je nosil sam božji Sin, bil za nas na križu darovan, in daroval ga boš ti vsak dan.«

Deklamirala sta tudi dijaka Klokarijev Vanček in Zgončev Kristl v imenu Rinkolanov in povedal »kako si Gospod sosed cerkve je izbral, da mežnarjev sin sam bo mašo bral, da sredi vasi ne bo le Jezus stanoval, ampak še mašnik, ki ga bo daroval. Naša vas novomašnika je dala, da bi se vsa Podjuna radovala, da danes od Pece pa do Drave se glasi: naš novomašnik dolgo naj živi!« V pozdrav mu je zagodla še godba globaških fantov.

Šmihelska fara je pripravila za novo mašo najlepši prostor, ki si ga je mogoče misliti: na Mlakah pri Sv. Katarini. Tam je bilo že mnogo lepih cerkvenih in kulturnih prireditev in tam je bil l. 1908 največji tabor, kar jih je doživela Koroška.

Tam je narodni buditelj in veliki socialni delavec dr. Janez Evangelist Krek govoril desetisočem.

Toda že pri novi maši g. Cirila Turka je dež preprečil novo mašo na prostem in sedaj zopet, kar je precej zmanjšalo praznično razpoloženje. Kljub temu, da je bilo radi slabega vremena mnogo manj vernikov, je bila šmihelska cerkev premajhna.

V spremstvu g. dekana, gg. Čebula Avguščina, novomašnika g. Ropitza iz Metlove in sosednjih duhovnikov smo ga spremili k oltarju božjemu. V cerkvi mu je Figovčev Korej z lepo pomenljivo deklamacijo izročil kelih. Prvikrat je ne le iz ust, ampak prav iz srca zadonela Gloria, slava Bogu, ki naj jo sedaj kot duhovnik vse življenje daje Bogu in skrbi, da bi vsi slavili Boga in bi bil na zemlji mir ljudem.

Pridigal je č. g. Vinko Zaletel, provizor iz sosednjih Vogrč. Govoril je o tem, kako je duhovnik iz ljudstva vzet in za ljudstvo postavljen in kakšna odgovornost in naloga sledi iz tega. Duhovnik ni fabrikat iz stroja, ampak sad svetih družin, svetega ljudstva in na splošno tak, kakršno je ljudstvo in si ga ljudstvo zasluži. Škof Rožman je ob zadnji novi maši g. Cirila Turka zapisal, da je fara, ki nima duhovnikov, bolna. Zelo aktualno je posegel v današnje življenje in pokazal na materializem v družinah.

Kot zgled narodnega duhovnika, ki je zrastle iz ljudstva, čutil, živel z njim in trpel in se vsega razdal, tudi svoje zdravje žrtvoval, pa vendar povsod veselje prinašal, je pokazal rajnega g. župnika Joškota Piceja. Pa tudi zato, ker je prav on vsejal v srce novomašnika prvo seme duhovništva, on ga je spravil študirati, zanj

V Celovcu je bil tečaj za učitelje dvojezičnih šol

Ko zapustijo učenci šolske klopi in se začnejo zanje počitnice, se prične za učitelje strokovno šolanje, ki ga izvede vsako leto v okviru posebnih tečajev Pedagoški inštitut za Koroško.

Letošnji Pedagoški tedni so se vršili pod geslom »Koroška, domovina in svet«. Iz naslova že je razvidno, da so bila obdelana v raznih seminarjih vprašanja, ki zadevajo našo najožjo domovino, v vrsti predavanj pa so nudili predavatelji udeležencem Pedagoških tednov tudi širok pogled v svet.

Se prav posebno pozdravljamo, da je vodstvo Pedagoškega inštituta za Koroško letos spet prevzelo v program Pedagoških tednov poseben tečaj za učitelje dvojezičnih šol. Take tečaje je učiteljstvo dvojezičnih šol v preteklih letih, odkar so bili leta 1957 prekinjeni, zelo pogrešalo, dvojezično šolstvo pa je bilo zaradi tega v pedagoškem oziru močno zanemarjeno.

Program petega tečaja učiteljev dvojezičnih šol je bil zelo obširen in je zajel vsa področja slovenskega pouka: tako metodski, slovnični kot literarni del so bili primerno v programu upoštevani.

Tečaj za učitelje dvojezičnih šol, katerega se je udeležilo lepo število učiteljev in učiteljic, se je pričel v torek, dne 12. julija t. l., končal pa v petek 16. julija 1960.

Tečaj je začel vladni svet. Lovrenc Just, referent za dvojezične šole. Govoril je v dveh predavanjih o vprašanju učnega načrta za dvojezične šole. Prvi tozadevni osnutek učnega načrta je sedaj pripravljen. Upošteva za posamezne šolske stopnje razdelitev učne snovi za slovenski jezik in bo omogočal učiteljem sistematično in načrtno učenje jezika od prve do zadnje šolske stopnje osnovnih šol. Udeleženci tečaja so mogli zavzeti do učnega načrta svoje stališče, pred dokončno formulacijo besedila in predložitvijo ministrstvu za prosveto pa bo predan načrt še najožjemu krogu strokovnjakov v presojo in študij.

V dveh zelo zanimivih predavanjih je govoril nato nadučitelj Rudi Vovk o pripravi jezikovne vadnice in podrobni razdelbi učne snovi za slovenščino ter uporabi berila »Mojca bere«, ki ga je s spretno roko predavatelj pripravil za naše najmlajše.

Metodiko slov. jezikovnega pouka za prve tri šolske stopnje je obdelal do poptankosti v dveh obširnih predavanjih nad-

toliko skrbel in sploh toliko delal, molil in žrtvoval za duhovniške poklice. Toda Bog ga je poklical tik pred njegovo srebrno mašo in sedaj iz nebes gleda in je v duhu z nami in vidi, da njegov trud ni bil zastonj. Po želji novomašnika smo vsi skupaj zmolili za rajnega dušnega pastirja očenaš in ob tem spominu nanj so bile solze v naših očeh.

Pridigar je želel, da bi bila ta nova maša močna injekcija za ozdravljenje fare, da bi imela veliko svetih, požrtvovalnih družin, zakaj le iz takih bomo dobili svete duhovnike.

Pelo je vse ljudstvo

Med sv. mašo je deloma bilo ljudsko petje ob spremljavi globaške godbe, da je kar grmel v cerkvi, deloma pa je krasno prepeval šmihelski in rinkolski cerkveni zbor pod vodstvom g. Miheja Sadjaka.

Duhovna mati novomašnikova je bila ga. Marija Ferra iz Podroja, duhovni oče pa Janez Ambrosch, pd. Hotin v Strpni vesi.

Kosilo svatovsko je bilo v šoli, ki sta jo dala na razpolago g. župan Woschank in ravnatelj g. Alfred Loser, za kar se jima je g. župnik v nagovoru posebej zahvalil za to razumevanje in uslugo. Res prijetno je bilo tam radi hitre in izvrstne postrežbe in je čas ob deklamacijah, petju in nagovorih hitro minil.

Da pa je bilo za novo mašo vse tako dobro pripravljeno, imata največ zaslug camar g. Hudl iz Globasnice in novomašnikov brat Emil.

Veliko število mogočnih mlajev, slavaloki, krasno z venci okrašena cerkev, streljanje z možnarji: vse je razodevalo, kako naše ljudstvo ceni novomašnika, koliko žrtvuje za to izredno slovesnost in še posebno, kako priljubljen je skromni novomašnik. Upamo, da sedaj ne bo treba spet 24 let čakati na novo mašo.

Tudi mi se pridružujemo čestitkam šmihelski fari, kjer je toliko naših bralcev, novemu izvoljencu božjemu pa želimo obilo blagoslovljenega uspeha pri delu za blagor duš našega ljudstva.

učitelj Valentin Vauti. Njegovi predavanji sta bili odraz prosvetnega pouka, ki so ga imeli v preteklih letih priliko videti tudi številni učiteljski inštituti v okviru šolske prakse pri Božjem grobu.

Na dvorazredni dvojezični šoli v Gorjah pa poučuje mladi nadučitelj Hanzej Milonig. Kot vestnemu pedagogu je bila poverjena naloga, da spregovori učiteljem o metodiki slovenskega jezikovnega pouka od 4. do 8. šolske stopnje. Njegova praktična navodila so bila tako zanimiva, da bi jih bilo treba, kot tudi predavanje nadučitelja Vautija, razmnožiti in staviti na razpolago vsem učiteljem, ki poučujejo slovenščino na dvojezičnih šolah.

Prof. dr. Pavle Zablatnik, ki je že dvakrat predaval na tečajih učiteljev dvojezičnih šol, se je tudi tokrat izkazal kot strokovnjak. Njegova predavanja »Bukovniki«, »Slovenska narečja na Koroškem« in »Slovenski jezikovni spomeniki« so nudila učiteljstvu globok vpogled v važna obdobja slovenske književnosti in jezika.

O pogojih za dodatni izpit iz slovenščine k spričevalu o usposobljenostnem izpitu za ljudske šole in strokovnih izpitih za slovenščino na glavnih šolah pa je spregovoril učiteljstvu dvojezičnih šol prof. Mairitsch. Tozadevni navodil učitelji vedno znova potrebujejo, zato je prav, da je nekdo tudi v okviru tega tečaja spregovoril o predpisih za polaganje izpitov.

V slovensko mladinsko slovstvo je vpejal učiteljstvo prof. dr. Valentin Inzko, ki je najprej obdelal vprašanje knjig za predšolskega, šolskega in odrasčajočega otroka, v drugem delu pa je podal temeljit pregled o razvoju slovenske mladinske književnosti. Po predavanju je izročil vsakemu udeležencu tečaja obširen pregled ustreznih slovenskih mladinskih knjig.

Ob zaključku tečaja je spregovoril še enkrat vladni svetnik Lovrenc Just. Obdelal je vrsto administrativnih vprašanj v zvezi s polaganjem izpitov iz slovenščine ter vprašanja pouka slovenščine na glavnih šolah.

Tečaj učiteljev dvojezičnih šol je zelo dobro potekel. Udeleženci so poglobili svoje strokovno znanje ter so odnesli mnogo novih pobud za dvojezični pouk. Dober potek tečaja je ponovno dokazal, kako potrebni so taki tečaji.

Novomašnik obkrožen od sobratov sprejme kelih

(Foto Zaletel)

Flurbereinigung in Kärnten

(Fortsetzung von Seite 3)

Wie dieser Geist der Ablehnung der slowen. Sprache im öffentlichen Leben dann weiterhin, besonders seit 1848, herrschend wurde und bis zum heutigen Tag geblieben ist, bzw. jetzt wieder die Oberhand gewonnen hat, das hat ja Doktor Tischler in seiner Broschüre »Die Sprachenfrage in Kärnten vor 100 Jahren und jetzt« deutlich genug aufgezeigt. Daß die Frage deshalb, weil man sie nie ernstlich zu lösen versucht hat, immer schwieriger und komplizierter wird, ist selbstverständlich und das beweisen auch die schwierigen Verhandlungen um die Durchführung des Staatsvertrages.

Dieser Geist war der Schöpfer des utraquistischen Schulsystems und überhaupt des deutschnationalen politischen Systems in Kärnten, das so viele Jahrzehnte eine unumschränkte Herrschaft ausübte und in seinen Nachwirkungen noch lange nicht überwunden ist. Dieser Geist beherrscht, oft schon unbewußt, das ganze öffentliche Leben und lastet wie ein Alpdruck auf dem slowen. Volk, daß es sich nie wahrhaft frei gefühlt hat und auch jetzt nicht fühlt; es sieht sich diesem Geist wie machtlos ausgeliefert. Nach 1945 schien für kurze Zeit ein anderer Geist einzuziehen und wir hofften, daß nun auch für uns Slowenen eine neue Ära beginnt. Aber durch die Ereignisse der letzten zwei Jahre sind wir aufs bitterste enttäuscht, sodaß uns der Glaube und das Vertrauen auf den ehrlichen Willen unseres Nachbarn schwindet, um es ganz offen herauszusagen. Auf dem Papier sieht es wunderschön aus, wie gut man es mit uns meint und was alles man uns zuzugestehen gedenkt; die Taten reden aber eine ganz andere Sprache, wie wir oben zur Genüge gezeigt haben, besonders in puncto slowen. Mittelschule und neues Schulgesetz.

Schließlich und endlich hat auch der in Frage stehende Artikel nur den Zweck, uns zu überzeugen, es sei am besten, uns mit der natürlichen Assimilierung abzufinden und uns selbst aufzugeben. Man sieht, es ist auf deutscher Seite die vorgefaßte Meinung vorhanden, daß es zu einer solchen Assimilierung kommen muß. An dieser Meinung hält man fest, bevor und ohne daß man es uns überhaupt erlaubt hat, unsere Lebenskraft wirklich frei zu entfalten, d. h. leben anzufangen ließ.

Auf den Einwand, die Führer der Slowenen machen nicht den Eindruck, daß sie das sagen, was das Volk denkt, antworten wir: Der Verfasser und seine Gesinnungsgenossen sollen doch wissen, wieviel Menschen sich in ihrer inneren und äußeren Haltung von herrschenden Systemen bestimmen lassen, daß sie Systemen und auch dem Eigennutz zuliebe hohe ideelle Werte, selbst ewige Werte, teilweise oder ganz aufgeben! Wir haben das wohl zur Genüge in den letzten Jahrzehnten erlebt. Man soll vergleichsweise bedenken, wieviele Christen in Österreich durch den Einfluß des liberalen Regierungssystems, besonders aber durch die interkonfessionelle Schule religiös indifferent geworden sind. So haben manche christliche Eltern und Familien ihr heiliges Naturrecht auf die religiöse Erziehung der Kinder in der Schule preisgegeben. Und deshalb ist es jetzt so schwer, das Bewußtsein der Verantwortung in den Eltern wieder zu erwecken.

Ist es dann zu verwundern, wenn durch das hundertjährige Schulsystem so und so viele Slowenen in ihrer festen Überzeugung vom hohen Wert ihrer Sprache, Kultur und Eigenart, wankend geworden sind; daß ihr Widerstandswille erlahmt ist — was aber keineswegs einen inneren Verzicht auf diese Höchstwerte bedeutet; daß sie unter dem Trommelfeuer der feindlichen Propaganda in der Presse und in Versammlungen und sogar durch brutale Verfolgungen und Drohungen sich dazu verleiten ließen, das slowenische Volkstum zu verleugnen und sich sicherheitshalber zum Mehrheitsvolk zu bekennen? Aber der gesunde Kern des Volkes ist fest und standhaft geblieben, und das ist letzten Endes das Entscheidende. Es läßt sich seine geistigen Erbgüter der Sprache und Kultur nicht nehmen, weil nach Weißgerber »die Sprache in eine Linie mit den Kulturgütern Recht und Sitte gehört«. Und im Namen dieses gesunden Volkskernes sprechen unsere heutigen Führer mit voller sittlichen Berechtigung für das ganze Volk.

Carantanus Slovenus

(Schluß)

Jagodičevje na domačem vrtu

(Nadaljevanje in konec)

Najboljši čas za saditev jagodičevja je jesen, za jagode zgodnja jesen, avgust do začetka septembra. Jagode in robidnice najboljše uspevajo na peščenih tleh. Kosmulje in ribezelj pa zahtevajo dobro vrtno zemljo, maline dajejo najboljše donos na vlažnih tleh. Vse vrste jagodičevja ljubijo sončno lego, prenesejo pa tudi polseno, kar pa gotovo slabo vpliva na količino vitamina v plodovih. Pri izbiranju sort jagodičevja skoro ne moremo pogrešiti, kot to kaj hitro lahko storimo pri drugih sadnih drevesih.

Razlika med poedinimi vrstami jagodičevja ni velika niti glede časa zrelosti niti glede kakovosti. Često je le vprašanje barve, se pravi kakšne barve jagod si želimo: rdečih, belih, rumenih ali zelenih. To velja na primer za kosmulje. Rdeče grozdčice (ribezelj) poznamo tudi v štirih barvah: rdeči, rožni in črni. Ribezelj črne barve zavzema posebno mesto. Rožnate barve ribezelj je najbolj sladak in najbolj primeren za uživanje v presnem stanju. Maline pa imamo rdeče ali rumene.

Dasiravno sadimo na majhnih površinah lahko več vrst jagodičevja, ga pa vseeno ne smemo saditi pregosto skupaj. Mnoge drevesnice navajajo pri raznih vrstah sadja v svojih katalogih tudi to, kako daleč vsakebi naj pridejo v zemljo. In ta navodila je treba tudi upoštevati. Čeprav sorta jagodičevja ne igra vloge, pa to ne velja za kakovost grmičkov, ki jih sadimo. Če bi pri tem na napačnem mestu štedili, bi delali račun brez krčmarja in bili bi precej razočarani. Tako na primer robidovec z debelom slabe kakovosti pogosto ne zmore napraviti lepe krone. Tudi pri drugih sortah jagodičevja je stvar podobna: izostanejo krone in slabo obrodijo. Zato tudi kadar kupujemo jagodičeve sadike, kupujmo le najboljše, ker se le to izplača. Seveda velja to tudi za koščičasto in pečkasto sadje.

Kako je treba pripraviti zemljo za saditev, je verjetno splošno znano; čim bolj je zemlja, v katero bomo sadike vsadili, pripravljena, se pravi čim več hranilnih snovi nakopičimo v njej, toliko hitreje bomo imeli letino in toliko boljša bo. Dobro hranjene sadike tudi ne bodo zlahka žr-

tev kakih rastlinskih bolezni. Gnojenje na založbo s hlevskim gnojem ali s kompostno zemljo bo nepravilno, ako bomo dali ta gnojila na tla jame. Treba je gnojilo in zemljo dobro premešati.

Umetna gnojila pridevamo šele potem, ko so se sadike oprijele. Na ta način pripravimo rastlino do tega, da rodi kolikor more. Ker so sadike jagodičevja rastline s ploskimi koreninami, potem ko so zrastle, ne smejo več videti lopate. Mnenje, da s »štihanjem« v okolici rastline in vrst delamo dobro rastlinam, je popolnoma zgrešeno, tudi če vbadamo pri tem v zemljo hlevski gnoj. Plosko okopavanje zado- stuje popolnoma.

Življenjska doba posameznih sort jagodičevja je različna. Jagode naj ne bodo starejše kot dve leti, ostale vrste pa kakršna so tla in nega. Prav na domačih vrtovih najdemo ponekod prave veterane. Seveda, brez prave nege in pravega obrezovanja grmički jagodičevja že po nekaj letih ne rodijo več zadostno. Najbolj enostavno je obrezovanje malin in robidnic, kajti pri teh jeseni ali pozimi izrežemo odnešeni les. Ribezelj in kosmulje pa moramo vedno znova pomlajevati. To delamo v presledkih dveh do pet let. Z malenkostnim preudarkom se tega loti lahko vsak laik; važno je le, da se zaveda, da ne gre za število poganjkov, temveč da morajo ostati le najmočnejši in najlepši poganjki, t. j. enoletniki do štiriletniki. Starejši poganjki ne zmorejo več lepo izroditi plodov ter jih moramo zavoljo tega odstraniti, da prepustijo svetlobo in hranilne snovi hvaležnejšim mlajšim poganjkom. Tudi ni važna številčnost cvetja in plodov, kar velja posebno za jagode in maline, pri katerih pogosto delamo to napako, da ne odstranimo pravočasno pritlik, ki se razraščajo in ustvarjajo sčasom pravo grmovje. Zaradi tega tudi nimamo kasneje več dobrih donosov, kajti pravilno obiranje je že tako otežkočeno, da navadno napravimo veliko škodo. Pri malinah je še toliko bolj nevarno, ker zavoljo neobranih jagod, katere popadajo na tla, v prihodnjih letih gotovo obolijo. In prav to, da vrtno jagode niso črvice, izenači razliko do krepkejšee arome gozdnih jagod.

LESNI TRG

Avstrijski izvoz rezanega igličastega lesa se je vso pomlad zelo ugodno razvijal. Maja meseca smo izvozili 354.000 kubičnih metrov napram 317.000 kub. metrov v aprilu 1960 in 277.000 kub. metrov v maju lanskega leta. V prvih 5 mesecih letošnjega leta je dosegel izvoz avstrijskega rezanega igličastega lesa okroglo 1.393.000 kubičnih metrov. Lani je bilo izvoženih v istem obdobju 1.271.000 kubičnih metrov tega lesa.

Izvoz se je povečal predvsem v Italijo in Zahadno Nemčijo, ki sta glavni odjemalci avstrijskega leta. Les smo izvažali tudi drugam, a te količine niso tehtne. Položaj na mednarodnem trgu označuje povečanje izvoza v Perzijo, Sirijo in Izrael.

Močno pa je v prvih 5 mesecih zaostal izvoz obdelanega gradbenega lesa v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta. Lani smo izvozili v tem obdobju 53.000 kubičnih metrov takega lesa, letos pa komaj 48.000 kubičnih metrov. Posebno krepko se izraža to nazadovanje izvoza pri janskem lesu, ki smo ga letos v prvih petih mesecih izvozili le 35.000 kubičnih metrov; lani je izvoz dosegel 82.000 kubičnih metrov. Tudi pri drugih sortimentih neobdelanega lesa je opaziti nazadovanje pri izvozu.

Ta položaj nam predočuje ogromni pomen Evropske gospodarske skupnosti za izvoz avstrijskega lesa. Izvoz v države EFTA z 2 odstotkoma avstrijskega izvoza rezanega igličastega lesa je brezpomemben.

Izvoz v ostale evropske in izvenevropske države narašča. Dasiravno je to narašča-

nje razveseljivo, je v razmerju s celokupnim avstrijskim izvozom majhno, kajti razširitvi tega izvoza, tudi če bi ga še tako pospeševali, so postavljene gotove meje.

Bojazen glede naraščajoče konkurence vzhodnoevropskih držav je bila odveč, vendar pa je treba opazovati možnost povečanja izvoza iz vzhodnoevropskih držav. Treba bo podvzeti potrebne ukrepe, da bo izvoz avstrijskega lesa ohranjen v sedanjem obsegu.

Ob povečanjem izvozu rezanega igličastega lesa se cene niso bistveno dvignile, kajti tudi internacionalni ustroj cen na lesnem trgu je ostal stabilen.

Nasprotno pa avstrijska lesna industrija (žage) ni pokazala iste stabilnosti in ni obdržala cen na isti ravni. Prilagodila se je položaju v toliko, da je od časa do časa do- ločila višje cene, kot bi jih bilo mogoče spriči mednarodne situacije zagovarjati. Industrija žag pa se ne boji v isti sapi trditi, da so lastniki gozdov dvignili cene pri okroglem lesu, kar jo je spravilo v težave.

Kot se izve iz zanesljivih virov, bodo v industriji papirja kmalu imeli premalo lesa na zalogi. Ta primanjkljaj skušajo izenačiti s povečanim uvozom brušenega lesa, a izgleda, da ta ukrep ne vodi prav do cilja.

Beg z dežele tudi drugod

Ena glavnih skrbi številnih držav, predvsem visoko industrializiranih, je nazadovanje števila v kmetijstvu zaposlenih delavcev. Napram predvojnemu času je procentualno najmanjši beg z dežele opaziti v Veliki Britaniji in na Nizozemskem. V Veliki Britaniji je bilo leta 1958 zaposlenih v kmetijstvu še 84 odstotkov števila iz zadnjih predvojnih let. Na Nizozemskem pa je komaj 14 odstotkov delavcev iz kmetijstva zapustilo deželo med 1938 in 1958.

Precej več ljudi z dežele pa si je poiskalo delo v drugih državah. Švedska je v teku 20 let zaposlila več kot eno tretjino kme-

Kemično zatiranje škodljivcev

Povsod, kjer je treba kratkotrajne kulture ščititi pred rastlinskimi in živalskimi škodljivci, ima velik pomen zaščita rastlin s kemičnimi sredstvi. Povečini je usluga teh sredstev omejena, ker učinkujejo le kratek čas in le poredko traja njih učinkovitost ves čas vegetacije. A vseeno je delo vrtnarja z n. pr. sintetičnimi insekticidi v primerjavi z dobo pred drugo svetovno vojno v marsičem olajšano.

Na naše okrasne rastline spravimo kemična sredstva na razne načine: kot škropila, prašila, v obliki dima ali z zalivanjem. Seveda se je treba pri tem zavedati, da so nekatera teh sredstev strupena. Ta so na zunaj označena kot taka in sicer je na zavojčku naslikana mrtvaška glava. Ako uporabljamo taka sredstva, se moramo točno ravnati po navodilih, ki so navedena na zavojčku. Tudi ostala sredstva za zaščito rastlinstva morejo postati škodljiva, če jih uporabljamo čez mero. Tudi za ta velja izrek Paracelzusa:

Vsa sredstva so strup,
le količina stori,
da strup ni strup.

Najvažnejša kemična sredstva v boju proti škodljivcem okrasnih rastlin so sredstva iz skupin DDT, Gamma in fosforne kisline. Posebna skupina pa so sintetični insekticidi, ki prodirajo preko listov rastlin v njihov storilni sistem ter na ta način uničujejo zajedavce na vsej rastlini. Med sredstvi proti povzročiteljem rastlinskih bolezni, se pravi proti glivičnim boleznim, vodijo bakrena in žveplena sredstva.

Za zaščito okrasnih rastlin so v zadnjem času pričeli uporabljati tudi neko vrsto sredstev za uničevanje glivic, ki prihaja naravnost iz retorte. Imenujemo jih sintetični insekticidi. Ta sredstva izpolnijo marsikatero vrzel v dosedanjem boju proti škodljivcem. S prav dobrim uspehom jih uporabljamo proti sivcu, alternariji in rji.

ZDRAVILNE RASTLINE:

Rumeni svišč

Rumeni svišč boste našli na njivah in travnikih ali pašnikih, ob grmovjih in obrežjih rek, posebno pa na apnenih tleh. Zraste precej visoko, često nad 1 meter. Ima vztrajno, brazdasto in dišečo korenino, ki je spočetka sladkega, pozneje pa močno grenkega okusa. Navadno raste iz korenine več močnih, gladkih, votlih stebel z velikimi, modrozelenimi listi, ki pri dnu objemajo steblo. Pritlični listi so goli in do 30 cm dolgi. Lepi zlatorumeni in zvezdasti cveti stoje v pazduhah zgornjih listnih dvojic. Cvet traja od julija do avgusta.

Uporabljamo samo koreniko, ki jo spravljamo spomladi v marcu ali aprilu in jeseni v septembru in oktobru. Dobro jo posušimo in shranimo na suhem. V koreniki je mnogo grenkih snovi, česlovine in sladkorja.

V starih časih, ko še niso poznali seruma proti steklini, so uporabljali rumeni svišč proti tej strahoviti bolezni. Ker pa imamo dandanes zanesljivo sredstvo proti steklini v obliki seruma, bo vsak razsoder človek obiskal takoj zdravnika, da ga nemudoma pošlje v Pasteurjev zavod, če bi sumil steklino. Svišč je dandanes še sredstvo proti katarju želodca in črevesja, zaprtju, slabemu teku, glistam in malokrvnosti.

Čaj kuhamo dalj časa, da se korenine dobro prekuhajo. Za skodelico čaja vzamemo okoli dva grama posušenih korenin. Najbolje je piti čaj četrt do pol ure pred jedjo po žličkah. Tudi tinkturo iz sviščevih korenin zelo hvalijo. Jemljejo jo po 20 kapljic na vodi ali sladkorju. Ponekod namakajo sviščeve korenike v vinu in pridajajo še grjevnjak, kolmež, pelin, kamilico in brinjeve jagode. Taka mešanica je odlično sredstvo pri vseh žledčnih nepri- likah.

tijskih delavcev v drugih gospodarskih panogah. Podoben je položaj v Franciji in na Danskem. V Zahadni Nemčiji in v Italiji pa so ugotovili, da se je z dežele v mesta podalo na delo v teku zadnjih 20 let 23 in 21 odstotkov ljudi.

V zvezi z odhajanjem zaposlenih z dežele v mesta ne smemo spregledati, da je bilo na mnogih področjih, posebno tam, kjer je veliko malih kmetij, preveč kmetijskih delavcev in da lahko odhod teh v druge poklice smatramo za nekaj normalnega. Za mnoge druge kmetijske obrate pa pomeni nazadovanje števila zaposlenih logično posledico ojačene mehanizacije in racionalizacije.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispe-
li novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati
itd.)

JOHANN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Poklonitev na grobu škofa Rožmana

(Nadaljevanje s 3. strani)

merne žalostinke: »Jaz sem vstajenje in življenje. Kdor vame veruje, bo živel na vekomaj; četudi bo mrtev, bo živel na vekomaj.« Pesem je zapel posebni mešani pevski zbor lemontskih romarjev.

Nato je spregovoril p. Odilo: »V veliki otroški ljubezni smo se zbrali danes na grobu svojega predobrega očeta: pokojnega ljubljanskega škofa prevzvišenega dr. Gregorija Rožmana, ki si je izbral za svoje škofovsko geslo besede in program svojega škofovanja: KRIŽA TEŽA IN PLACILO. Kakšen težki križ je nosil naš veliki pokojnik, vemo vsi. Največkrat ni bilo nobenega Simona nikjer, da bi mu križ pomagal nositi. In največja teža tega križa je bila misel, da se je res številka mala bratov izneverila. To je najbolj bolelo, najbolj žgalo, najbolj pritiskalo k tlom.

Tukajle pod križem je večkrat stal naš pokojni in izrazil je željo: Tukaj v senci križa bi rad počival. Želja se mu je izpolnila.

Na smrtni postelji je trdno držal v svojih dvakrat posvečenih rokah križ in je goreče poljubljal Kristusove rane. Najprimernejša nagrobnica zanj je torej pesem:

O križ, na smrtni postelji,
prijatelj naš edini;
na grobu pot nam kažeš ti
k nebeški domovini.

Križ mu je razsvetljeval življenja pot: O sveti križ, življenja luč! Križ mu je odklenil nebeška vrata: O sveti križ, nebeški ključ!

In kakor je delal naš veliki in dobri oče škof Rožman, tako delajmo mi, njegovi otroci: O sveti križ: Ponižno te častimo, zvestobo obljubimo!

Venec spoštovanja polagamo in poklanjamo danes na grob velikemu našemu pokojniku, ko smo ravno podarili njegovi duši sveti rožni venec in ko bomo naši poklonitvi dodejali krono: to je daritev sv. maše za dušo pokojnika.

Venec pomeni našo ljubezen: s cvetjem mu dajemo svoja srca! To je ljubezen naših duhovnikov, ljubezen vseh slovenskih izseljencev, ljubezen vseh dobromiselnih naših ljudi v mili domovini, kar poudarja jo cvetice z groba Rožmanovega prednika, velikega apostola Slovencev nadškofa dr. Jegliča iz Ljubljane.

Na grob polagamo cvetice z groba pokojnih Rožmanovih staršev iz Šmihela pri Pliberku, kar pomeni poklonitev njegove krvi, njegovega rodu in njegovih koroških rojakov.

Napočil je veliki trenutek, sledi veliko dejanje ljubezni in spoštovanja: Največji dobrotnik in prijatelj pokojnega škofa bo položil na njegov grob cvetlični venec ter z njim svojo in našo ljubezen: preč. g. msgr. in ljubljanski kanonik J. Oman. Cvetje z Jegličevega groba je položil na svoje mesto ljubljanski duhovnik g. Štefan Kraljič. Cvetje z groba škofovih staršev je položila na pripravljen prostor koroška Slovenka gospa Frank Gabrielova, ki je bila rojena na domačiji Miklove Zale v Svatnah. Poklonitev je bila zaključena s pesmijo »O križ na smrtni postelji...« Pela je vsa tisočglava množica.

Nato se je ves sprevod med molitvijo sv. rožnega venca pomikal k Lurški votlini, kjer je g. kanonik Oman opravil sv. mašo za pokojnega škofa. Med sv. mašo je pel zbor kakih sto pevcev in pevk slovenske najlepše pesmi. Pri orglah je bil g. dr. Alfred Fišinger, petje pa je vodil g. Vilko Kuntara. Petje je izzvenelo silno mogočno in ubrano, četudi je bil zbor sestavljen iz najmanj 10 do 15 slovenskih župnij.

Priložnostni govor je imel p. Odilo, ki je govoril o Mariji Pomagaj — romarici na evharistični kongres: kako je Marija Pomagaj ves narod dvignila, da je vse hitelo proti Ljubljani; kako je Marija Pomagaj vso noč sprejemala in poslušala svoje otroke in kako je ogromni ljubljanski stadion spremenila v največičastnejše romanje v zgodovini našega naroda. Med sv. mašo je veliko število romarjev prejelo sv. obhajilo za dušo pokojnega škofa.

Popoldne je bila v cerkvi Marije Pomagaj ura čiščenja Najsvetejšega, ki se je zaključila z mogočnim petjem Marijinih litanij in evharističnim blagoslovom. Pri vseh slovesnostih so bile na vrsti samo one pesmi, ki so jih pred 25 leti prepevale množice na evharističnem kongresu v Ljubljani.

Trije mogočni magneti slovenskih src so segli daleč, daleč: Kristus v presveti Evharistiji, Marija Pomagaj v svojem tronu in škof Rožman v svežem grobu.

Zgodba Marije na Višarjah

(Nadaljevanje in konec)

Duhovnik shrani kip v zakladnico

Pobožni pastir je duhovniku natančno povedal, kaj vse je doživel na gori, ko je klečal on in njegove ovce pred gorečim grmom in kako ga je skrivnostna svetloba spremljala vso pot v dolino. Duhovnik pa se je samo smehljaj. In zopet je pastir prosil: »V cerkev postavimo to podobo, da jo bomo častili in milosti prosili.« Toda menih je drugače ukrenil ter kip zaklenil v shrambo, kjer so shranjene druge cerkvene dragocenosti in relikvije.

Skrivnostni kip ponovno na Višarje

Naslednjega jutra v zgodnjih urah je pastir s svojo čredo zopet hitel nazaj v goro na pašo. Toda kaj je danes ovcam? se vprašuje pastir. Čemu tako hitijo, da jih ni moč dohajati? Kar mimo pašnikov in staje se ovce podijo vedno više proti vrhu višarskega hriba, kjer je le brinje in skala. In glej; ko se približa vrhu, prav na istem mestu kot prejšnji večer, zagleda svoje ovce v krogu okrog brinjevega grma vse na kolenih. In ko se približa, vidi nad grmom isti kip Matere božje. Hitro pade na kolena in srčno počasti Devico Marijo; ves je presrečen in zdi se mu, da ni več na zemlji, marveč v samih nebesih. Nato pa zopet z vso pobožnostjo vzame sveto podobo v roke, ter jo nese zopet nazaj v Zakladnico k duhovniku.

Kako se je duhovnik zavzel, ko je zagledal kip, katerega je sinoči shranil v cerkveni zakladnici. Kako so ga mogli ukrasti iz dobro zaklenjene zakladnice? ... se je nevrno spraševal duhovnik. In zopet je vzel kip ter ga zaklenil v gornjo sobo župnišča, kamor nihče ne more ...

*Drugo pismo fantom:**Dragi fant, tvoje srce se vnema ...*

Čeprav je tvoja zunanost nekoliko trda in ji še manjka uglasjenosti, se vendar v tvojih prsih skriva prav mehko in občutljivo srce. Nekega dne se je prebudilo in neko tiho hrepenenje se v njem vedno glasneje oglašalo. Čutiš, da se ti je srce vnelo in te nekam vleče ...

Dejstvo je, da je Bog ustvaril moški in ženski spol; to ti je znano, a se za to nisi doslej mnogo zanimal. Res, da si rad ponagajal vaškim dekletom tvojih let, jih celo ozmerjal ali se z njimi spoprijel, toda več te niso zanimale.

Naenkrat pa se je to spremenilo. V dekliski družbi nisi več tako prost; vse bolj paziš na svoje vedenje in vedno bolj gledaš na to, da tvoj nastop napravi na dekleta dober vtis; zadovoljen si, če se to ali ono deklet zate zanima ...

Se več; izmed deklet se ti dopade posebno ena in te se je z vso silo oklenilo tvoje srce. Presrečen si, če jo vidiš; kaj šele, če z njo govoriš, čeprav so tvoji pogovori z njo tako neokretni; beseda ti kar ne gre z ust, dasti bi ji rad toliko povedal ... In če ti »tvoje deklet« s pogledi ali prijazno besedo da slutiti, da si ji všeč, potem si naj-srečnejši človek na svetu.

Ves si prevzet od njene lepote; »saj je lepše nima celi svet«, poješ v trdnem prepričanju. Na njej je vse tako ljubko in harmonično; celo to, kar drugi imajo za napako na njej, se tebi zdi kot posebna odlika, ki jo dela še posebno privlačno ...

S svojimi mislimi si vedno pri njej, pa najsi pri delu, učenju, zlasti pa na večer, ko dolge ure sanjaš ... Kako si želiš, da bi jo srečal, da bi jo spremljal ali peljal na sprehod. In ko se z njo snideš, kako hitro minejo trenutki ali urice, ko sta si blizu v družbi na vasi ali v društvu. Za vse na svetu ne izostaneš od vaje ali sestanka, če je tudi ona tam.

Ko si tako v mislih pri »svojem dekletu«, že kar kuješ življenjske načrte; prav po možko že delaš načrte, kako si boš z izvoljenko uredil skupno življenje, brž ko bo mogoče ... In potem bosta za vedno skupaj kot srečna ptička v svojem gnezdu ...

Toda naslednjega jutra se je isto ponovilo. Tedaj pa je redovni duhovnik spoznal, da se resnično Mati božja prikazuje in da hoče nekaj Marija od njega! Takoj je napisal dolgo pismo, v katerem je natančno popisal čudežna prikazovanja in ga poslal po posebnem poslancu do mogočnega Ogleja, kjer je stanoval patriarh in škof teh dežel.

Iz Ogleja ukažejo zidati cerkev

Le nekaj tednov je minilo in že se je vrnil poslanec iz Ogleja in prinesel kratko pismo. V tem z zlatom zapечатenu pismu je bilo takole napisano: »Brat v Kristusu! Prejeli smo tvoje pismo in ga dobro premislili. Spoznali smo, da je zares veliki čudež božji, kar se je zgodilo na Višarjah. Pobožno smo sklenili in ti naročamo: Ne odlašaj! Preden bo leto minilo in preden bo sneg pokrnil gore, mora na svetem mestu, kjer je stala Marija v gorečem grmu, stati nova cerkev, Mariji posvečena!«

In res. Predno so pokrili snežni mateži gorske vrhove in nastopili adventni dnevi leta Gospodovega 1360, je na Višarjah v novi cerkvi na glavnem oltarju začela kraljevati božja Mati Devica Marija z ljubim Detetom v naročju in deliti bogate milosti vernim romarjem iz daljne in bližnje okolice.

Skozi 600 let že romajo pobožni Slovenci iz Koroške, Kranjske in Goriške k Mariji na Višarje in skozi ta dolga stoletja varuje Ona nad svojimi vdanimi otroki, ki se v stiskah k njej zaupno zatekajo. Ostani moji dobri otroci, saj nam je Ona vendar tako dobra Mati. Zato sklenimo, da bomo v teh dneh k Njej na Višarje poročali.

Saj priznaš, da se prav tako godi s teboj. Pa ne le s teboj, marveč z vsakim mladim fantom se v teh letih poigra nagajiva narava z »bridkostmi prve ljubezni«. Je to kronična bolezen vsakega mladostnika in zelo važno je, kako mlad fant to »preizkušnjo« preboli.

Kakor si že sam mogel ugotoviti, te tvoja ljubezen vleče k ljubljenski dekletu in misliš si, da bo tej ljubezni zadoščeno tedaj, ko se boš mogel z »ljubljenostjo« za celo življenje nerazdružno zvezati. To zvezo imenujemo zakon, o katerem vemo, da je božja ustanova. Saj je Bog človeka tako ustvaril, da se moški in ženski spol dopolnjujeta; položil je v srca ljudi nagnjenje do drugega spola. Božja volja je, da iz duševno-telesne enote zakoncev vzkljeje novo življenje in se tako vedno znova polnijo vrzeli, ki jih seka smrt v človeškem rodu.

Zakon in potomstvo je torej glavni cilj ljubezni med moškim in žensko. Seveda se to pri »prvi ljubezni« še ne javlja s polno jasnostjo, toda dovolj je znakov, ki vendar že kažejo na to teženje. Vsa poezija ljubezni in njena osrečujoča čustva niso sama sebi namen, ampak nujno vodijo k cilju: končna združitev v zakonski zvezi.

Ako ni upanja na sklenitev zakona v dolednem času ali vobče nikdar, je vsaka taka ljubezen nesmiselna in brez cilja; imenuje se ljubimkanje. Po naravi je krivično in proti zdravi pameti, zato se mu je treba odločno upreti. Postane namreč lahko usodno za mladega fanta ali mlado dekletko, ako se lahkomiščno prepusti tem zahtevnim težnjam nebrzdanih strasti ...

Kaj boš storil ob ugotovitvi, da si še mlad in še ni nobenega upanja za sklenitev zakona? Pusti ti njo, ki ti je vse in ti brez nje ni življenja ...? Ta zahteva se ti zdi prekruta in že zatruje, da boš čakal, če treba tudi »dvakrat sedem let« ...

Kot iskren prijatelj ti moram odločno svetovati, da bodi junak in se podvrži težki operaciji: izbij si iz glave in iz srca »podo bo ljubljene«, saj je že tisočkrat izpričano, da dolga ljubezen vedno upepelji življenjsko srečo obeh in pogosto pripelje

do bolečih razočaranj. Če hočeš, da bo kdaj kaj iz tebe, je treba, da se zgodaj navediš obvladati svoja čustva. S tem si boš pa tudi izkopal značaj, ki ti bo skozi vse življenje varen vodnik preko vseh preizkušenj.

Dokler si še nisi ustvaril trdne gospodarske eksistence in v poklicu še nisi na stopnji, da bi si mogel ustvariti lastno družinsko ognjišče, v kali zatri vsako begajočo misel na »idilo ljubezni«. Vsako ljubimkanje naj ti bo pod čast in nevredno tvoje poštene mladosti. Saj si vendar želiš nekoč dobiti dekletko, ki ni bila cunj v nešteti rokah ... zato pa hočeš tudi tvoji bodoči ženi dati enakovreden dar — neomadeževano življenje za srečo v družinski skupnosti.

Slovenec je doživel potres v Čile

Pred kratkim smo v našem listu poročali o strašnem potresu, ki je prizadel južni del države Čile v Južni Ameriki. Sedaj pa je č. g. Janez Mohar, slovenski duhovnik, ki ga je usoda — kot več njegovih duhovnih sobratov — zanesla v tiste kraje kot dušebrižnika, opisal svojem prijatelju na Koroškem, č. g. Vinku Zaletelu, župniku v Vogrčah, svoje doživljaje ob potresu. Objavljamo to pismo, da bomo vsi znali ceniti dobroto, da se nahajamo na trdnih tleh ter prosili Boga, da nas obvaruje podobnih preizkušenj.

Najprej Ti sporočam, da smo tu vsi živi in se hvala Bogu nobenemu od slov. duhovnikov ni nič hudega pripetilo. Strahu smo pa precej prestali v zadnjih dneh. Najhujše je bilo 21. in 22. majnika. 21. majnika sem bil na poti proti domu v nekem župnišču, 22. majnika pa na neki podružnici, kamor grem maševat vsako drugo nedeljo. Ob četrta na štiri se je začela zemlja majati sem in tja dolge štiri minute, da sem mislil, da bo sodni dan nastopil. Zvonovi so zvonili, zemlja bobnela, hiše in drevesa so se zibala sem in tja, da sem mislil, da se bo vse podrlo. Gledal sem, kje se bo zemlja odprla, da nas bo pogoltnila, pa se to ni zgodilo. Ko je potres minul, sem šel v cerkev, pa ni bilo druge škode, kot svetniki-kipi so popadali z oltarjev in se razbili.

Ko sem pa prišel domov, sem pa našel večje razdejanje. Več hiš popolnoma porušeni, še več pa tako zelo poškodovanih, da so jih morali podreti ali vsaj takoj popraviti. Človeških žrtev ni bilo, le en ranjenec, padel je nanj dimnik. Župnišče, ki je leseno, ni poškodovano, pač pa je cerkev precej trpela: kipi razbiti, zidovi razpokani in kar je leseno, je vse razmajano, da je popravilo nujno. Čakamo le, da bo odkod prišla kaka pomoč, ker tu je velika revščina, ker je edina večja industrija, tovarna za predelavo lesa, kjer je bilo zaposlenih več kot 400 delavcev, zelo je poškodovana, čez 100.000 dolarjev pa škode. Ker farna šola tudi ni dosti trpela, le farna cerkev, upam, da jo bomo mogli kmalu popraviti, če se bodo kaj odrezali slovenski duhovniki v Sev. Ameriki, katerim sem pisal in prosil za pomoč.

Škoda je ogromna in je več kot 2 milijona ljudi prizadetih (30 odst.). Škodo cenijo na 5 milijard dolarjev. Vse države prihajajo na pomoč. Samo v denarju so dosedaj zbrali nad 40 milijonov dolarjev, samo Sev. Amerika bo dala 20 milijonov dolarjev. Pa to ne bo zadosti niti za javne zgradbe po prizadetih krajih. Najhujše razdejanje je naredilo morje. Potres v nedeljo 22. majnika popoldne je bil na morju kakih 100 km od obale. Morje se je najprej umaknilo, potem pa so se dvignili morski valovi do 10 metrov višine in trikrat poplavlili obalo na jugu Čilea in pometli s celimi vasmi na morski obali. Več krajev je popolnoma zginilo v morju. Ljudje so se precej rešili, ker so slutili nesrečo, ko se je morje umaknilo in znižalo za več metrov. Ko so potem na povratku morski valovi navalili celino, so bili ljudje že na varnem po hribih. Tisti pa, ki se niso hoteli umakniti ali so čakali v prvem nadstropju svoje hiše, so zginili v morju s hišami vred. Mrtvih je več tisoč, a država noče plašiti ljudi, zato se tu o mrtvih skoro ne govori.

Veliko razdejanje bodo napravile poplave te dni. Jezero Rihivue se je zamašilo in nima odtoka že od 22. majnika. Na treh krajih so plazovi zasuli reko Sv. Peter, ki je odvajala vodo iz tega jezera proti morju čez mesto Valdivia. Te dni se bo kotlina napolnila, voda v jezeru se je dvignila skoro do 20 m nad normalno višino in si bo jutri 30. junija utrla pot do zadnje ovi- (Konec na 8. strani)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

PROTI DOMU

»Jutri odrinemo!« je rekel Alič, a nismo še odrinili. Dva dni smo še čakali, da je župan organiziral naš odvoz. Ta dva dneva sem porabil za ogled mesta. V mestu sta dva griča. Na enem stoje vojaške kasarne, na drugem stolnica in razna šolska poslopja. Zato imenujejo prvega »Wehrberg«, drugega pa »Lehrberg«.

Največja zanimivost v Freisingu je stolnica, zidana okoli leta 1200, večkrat tekom stoletij predelana, tako da vidimo na njej zastopane razne stavbne sloge: romanski, gotiko, renesanso. Mogočna je njena zunanost, še lepša pa notranjost, s krasnimi freskami na stropu in mnogimi drugimi umetninami. Do l. 1817 je bil tu sedež škofa, od tega leta dalje je škofija združena z monakovsko in se imenuje nadškofija München-Freising.

Za nas Slovence je zanimivo to, da izvira najstarejše še ohranjeno slovensko pisano besedilo ravno iz te škofije. V tej cerkvi so hranili zbornik rokopisov, pisanih na pergamentu, vezan v lesene platnice. Med latinskimi zapiski so pa uvrščeni tudi trije slovenski odlomki, pisani okoli leta 1000 po Kristusu. Prvi in tretji odlomek je molitev javne spovedi, ki jo je duhovnik po pridigi glasno naprej molil, ljudstvo pa jo je ponavljalo za njim. Drugi odlomek pa je pridiga o grehu in pokori.

To trojno slovensko besedilo si je zapisal v svoj dušnopastirski priročnik neznan nemški duhovnik, ki je pastiroval med slovenskim ljudstvom. Brižinska škofija je imela namreč svoja posestva v zapadnem delu Koroške, ki je bila takrat še večinoma slovenska.

Ta zbornik rokopisov se hrani od l. 1803 v vseučiliški knjižnici v Münchenu. V slovenskem slovstvu se slovenski rokopisi imenujejo »Brižinski spomeniki«, t. j. spomeniki najstarejše zapisane slovenske besede, stari sedaj že blizu 1000 let.

V zakristiji cerkve, kjer sem maševal, je urejevala in snažila ena sestra bližnjega samostana. Zanimala se je za mojo usodo in me naslednji dan povabila na malo južino. Več sester je bilo zbranih, dobro so mi postregle, prijazno kramljale z menoj, veselile so se moje rešitve, in mi še na pot dale seboj zalogo dobrih jestvin.

V petek zjutraj smo se zbasali na dva tovorna avta in se odpeljali. Na cesti je bilo mnogo prometa. Dosti ljudi je koralo peš z istim namenom kakor mi: iz tujine domov. Na široki, ravni avtocesti je šlo hitreje. München smo pustili ob strani in se popoldne bližali Solnogradu. Eden izmed naših avtomobilov je odpovedal. Izstopili smo in imeli kaki dve uri zamude. Še privileglo se nam je, ko smo mogli sesti in leči v travo, kajti stanje v avtu nas je le utrudilo. Čez dve uri je avto spet dobil sapo in nas je ob večerni uri pripeljal v Solnograd.

Spravili so nas v prazno konjsko bolnico. Slame je bilo dovolj, da smo si mehko postlali in sladko zaspali. Zjutraj smo dobili v bližnji baraki toplega mleka, kolikor smo hoteli. Avtomobila sta se vrnila v Freising češ, v Avstrijo smo vas, Avstrije, do sem zapeljali, naprej pa skrbite sami!

Šli smo v mesto. Napotil sem se k nadškofu dr. Rohrachterju. Znana sva bila še iz bogoslovja, l. 1935 je bival nad en teden na oddihu pri meni v Selah. V celovškem zaporu me je pred prvo obravnavo januarja 1944 obiskal in mi vlil veliko tolažbe in poguma v zaskrbljeno srce. Zato sem poln upanja pozvonil pred vrati stanovanja.

Prevzvišeni me je ljubeznivo sprejel in ko sem mu povedal, kje sem prenočil, takoj povabil kot gosta v svojo rezidenco. Enajst dni sem užival njegovo gostoljubnost.

V Solnogradu sem med drugimi naletel tudi na sobrata Petriča. Bil je interniran v taborišču Dachau in k sreči še ostal živ na tistem smrtnem maršu v tirolske gore. Pripeljal se je do Solnograda, a ves opešan ni mogel dalje. Oskrbela sva si pri ameriškem vojaškem poveljstvu propustnice. Ko se je 6. junija nadškof namenil z avtom v Celovec je vzel seboj tudi naju in grofa Lodrona.

Hej, ta vožnja proti domu je bila vse-kakor bolj prijetna kakor svojčas prva od doma v spremstvu gestapa! V Schwarzach smo imeli opoldne odmor in dobro kosilo

Po krivici obsojena in umorjena

(Nadaljevanje in konec)

Orleans je bil osvobojen, francoski prestolonaslednik je bil v Reimsu kronan za kralja. Ivana se je bojevala dalje. Nekoč ponoči je zaslišala zopet skrivnostni glas, ki ji pa tokrat ni napovedal nič dobrega: »Ivana, še pred dnevom Janeza Krstnika boš ujeta. Mora biti. Sprejmi vse z voljnimi srcem. Bog ti bo stal ob strani.«

In res so jo kmalu nato ujeli sovražniki Angleži in Burgundci. V zaporu je napovedala: »V sedmih letih bodo Angleži doživeli še hujši poraz kot pri Orleansu. Angleži bodo prepodeni iz Francije, vsi, razen tistih, ki bodo tukaj pomrli.« V ječi, v verige okovana, je povedala to svojim sovražnikom v obraz.

Tudi ko je bila zaprta v ječi, so ji govorili njeni skrivnostni glasovi. Povedala je sodišču, kaj so ji rekli: »Vzemi vse veselo nasel. Ne boj se mučniške smrti, kajti s tem prideš v nebesa.« — Ko so jo obsodili na smrt na grmadi, tedaj je rekla sodnikom: »Pred Bogom, pravičnim sodnikom, dvigam obtožbo zaradi velikanske krivice, ki ste jo izvršili nad menoj!«

Ko so jo peljali na grmado, so ji poza-

pri gostoljubnih sestrah. V Böcksteinu smo avto naložili na vlak in v Mallnitzu zopet sedli vanj. Spittalu sem po dolgih letih zopet mogel pozdraviti sošolca dekana Dolingerja. V Beljaku se je grof poslovil, na poti proti Celovcu tudi g. Petrič. V Celovcu sem prenočil v stolnem župnišču, naslednji dopoldan pa obiskal pokojnega g. kanonika Podgorca. Pri njem je stanoval pater Odilo, pozneje povsod poznani organizator ljudskega petja in vseh mogočih koristnih reči. Ta je tudi organiziral moj povratek v Sele. Med begunci je bil Francelj lastnik manjšega tovarnega avta, po njegovem posredovanju takoj voljan peljati me v Sele. Z dekretom v žepu, naj zopet nastopim svojo faro in spremljan od p. Odila sem se podal na pot proti domu. Ob dravskem mostu je p. Odilo od angleške straže takoj dosegel dovoljenje za prehod. V Borovljah hočem pozdraviti Kristino, kuharico pri Kometterju. Pred kuhinjo čakata dve mladi selski materi Angela in Mici. Nista me spoznali. Nagovorim ju. »Joj, to so ja naš gospod!« vzklikneta. Veselo se pozdravimo. Povabim ju, da se peljeta z menoj. Proti Bajtišam pa je cesta na enem mestu porušena. Moramo v Sele po ovinku preko Šmarjete. Tam skočim v župnišče, da pozdravim mladega gospoda Andrejčka Kariclja. Tudi pri Trklu se ustavim, da se farani in župnik med seboj pozdravijo. Ko izstopim na trati pred župniščem, prihitijo ves iz sebe dobri g. administrator Memmer in pozdravlja, potem pa hiti v cerkev in zvon, zvon dobrodošlico župniku, ki se je po petih letih izgnanstva, po prenehanju trpljenja, večkrat obvarovan smrtni nevarnosti zopet vrnil med svoje župljane.

(KONEC)

bili dati križec za smrt. Neki angleški lokostrelec je od polen odlomil nekoliko lesa; napravil je križec, ga zvezal s trakom in ga ji podal. Vzela ga je in poljubila. Spregovorila je in odpustila vsem, ki so ji storili krivico. Od svoje strani je prosila za odpustitve vse, ki jih je kdaj v življenju razžalila. Neki redovnik je stopil čisto v bližino grmade in ji je govoril tolažilne besede. Ivana ga je prosila, naj stopi proč od grmade, da se ne osmudi.

Ko je grmada začela goreti, je klicala Jezusa in sveto Katarino in sveto Marijeto in svetega nadangela Mihaela, pa zopet Gospoda Jezusa. Ime Jezusovo je bila njena zadnja beseda.

Prej je množica ob grmadi bučala, hrumela, kričala in se smejala, zdaj ni nihče več kričal in se smejal. Mnogi so jokali, tudi vsi navzoči duhovniki so jokali in grozo je bilo brati na njihovih obrazih. — Neki angleški lord je rekel glasno: »Žgubljeni smo, kajti svetnico smo sežgali!« In neki angleški vojak je prisegal, da je videl belega goloba dvigniti se iznad plamenov. Kanonik Ivan d'Alespée je rekel javno: »Da bi bila moja duša nekoč tam, kjer

je, kakor za trdno mislim, zdaj duša te deklece!«

Mestni nadkrvnik ruanski je letel zvečer ves v strahu k dominikancem rekoč: »Svetnico sem sežgal!«

Ivanini krivični sodniki so v kratkem pomrli. Glavni angleški poveljnik, vojvoda Bedford, je preživel Ivano za štiri leta. A ko je umrl, je bil poražen, premagan in blizu obupa. In smrt ga je dohitela ravno v istem gradu, v katerem je bil imel prej Ivano ujetu.

Potem so odpadli od Angležev Burgundci, kateri so do zdaj pomagali proti Franciji. Stopili so na stran Francije. In pet let po Ivanini smrti je odprl Pariz svoja vrata francoskemu kralju. Izpolnila se je Ivanina napoved, da predno bo preteklo sedem let, bodo Angleži izgubili več nego Orleans.

Sele ko so Francozi osvojili Rouen (izg. Ruan) in so vsi akti sramotnega procesa proti Ivani, devici Orleanski, padli v njihove roke, je bilo mogoče misliti na obnovo sodniškega postopka. Komaj so bili Francozi v posesti Rouena, je kralj Karel VII., ki se je imel toliko zahvaliti devici Orleanski, dal obnoviti proces. Teologi, ki so zadevo preiskali, so izjavili, da je proces, s katerim je bila devica Orleanska obsojena na smrt, neveljaven. Kralj se je zdaj obrnil na papeža Kalista III. Papež je ukazal francoskim škofom, da morajo preiskati zadevo.

Skoro 1500 prič je podalo svoje izjave. Priče so zasliševali v Rouenu, kjer je bila Devica umorjena; v Domremyju, kjer je bila rojena; v Orleansu, ki ga je osvobodila, in v Parizu, glavnem mestu.

Dne 7. julija 1456 je bila razglašena nova sodba. In sodba se je glasila: »Sodba v Rouenu, s katerim je bila devica obsojena na smrt na grmadi, je neveljavna, ničeva! Ivana d'Arc, devica Orleanska, je bila po krivici obsojena na smrt. Dne 30. majnika 1431 so jo, nedolžno, umorili s tem, da so je sežgali na grmadi.«

Petindvajset let po strašni smrti na grmadi je bila oprana čast device Orleanske. Pred vsem svetom je bilo razglašeno, da ni bila čarovnica, krivoverka in odpadnica, za kakršno so jo bili proglasili 25 let prej. Toda čast oltarjev je dosegla šele 500 let pozneje. Sveti papež Pij X. jo je l. 1909 proglasil za blaženo in papež Benedikt XV. jo je 9. majnika leta 1920 proglasil za svetnico.

Sveta devica Orleanska, prosi za nas!

INDIJSKA MODROST

Kmetje v indijskem okrožju Mahdža Pradeš so se uprli, da bi vladi plačevali odškodnino za vodo, katero so dobivali iz bližnje reke za namakanje polja. Vlada je namreč reko zajezila ter postavila veliko elektrarno.

Kmetje trdijo, da voda zdaj, ko so ji odvzeli elektriko, ni nič vredna. Vsi poskusi, da bi jim dopovedali, v čem je prav za prav skrivnost elektrike, so bili zaman in vlada je morala odnehati.

Pač pa so pripravljene »neelektrično« vodo jemati — zastonj.

Visoška kronika

2. Dr. Ivan Tavčar

Takoj pri Poljanskih vratih je trzil nekdo z orožjem. Prodajal je meče, težke muškete in železne čelade. Vse je bilo bolj staro in obrabljeno, ker je bilo ostalo iz vojne, katera je zavoljo krive vere razsajala po vsem svetu, da so se povsod morili ljudje in zažigala človeška stanovanja. Po tej vojni so ostala dolga pokopališča in celi tovari orožja. Nekaj tega orožja so zanesli odpuščeni vojaki in tudi prekupci v mesto našega škofa.

Tiste dni je bila gorka moja želja, postati vojščak, in kar pregrelo me je, ko sem pri loškem trgovcu ugledal samokres z debelim, svetlo okovanim kopitom, ki pa je bil tako velik, da bi ga bil jaz, otročaj, komaj mogel nositi. Ta samokres je v hipu napolnil mojo dušo in moje srce je poželelo po njem. »Kupite mi ga!« sem vzdihnil k materi. Položila mi je roko na ramo in odgovorila: »Kako ti ga naj kupim, ko bi morala zanj plačati beneški cekin!«

Kmalu nato je napočil zame najhujši trenutek zapuščenega življenja, ki me je

pozneje preganjal pri svetlem dnevu ter me budil iz spanja divjih sanj.

Popoldne sva prišla z materjo iz Loke. Že na brvi pod visoškim domom sva čula jeznege očeta. Bil je na njivi, kjer mu niso dekle nekaj po godu opravljale. V največjem strahu sva se stisnila okrog hleva v hišo. Tam je mati odhitela navzgor, da bi se prejkone skrila na izbi, kakor je to vselej delala pri enakem divjanju.

A jaz sem ostal ravno pri kleti ter takoj opazil, da so bila vrata priprta. Ko je oče v jezi odrohnal na polje, je pozabil zapreti vrata pri kleti, kar se ni zgodilo ne prej, ne slej nikoli. Kakor stržek sem švignil v mračni prostor, kamor me je gotovo sam satan vlekel proti volji moje bojazljive duše!

Najprej mi je udarila mračnost na oči, da moj onemogel pogled ni razločeval reči od reči. Ali privadil sem se kraja in takrat sem opazil na nemarno skupaj nastlani postelji črn, železen zaboj. Bil je zaklenjen in s svojo ročico ga niti premakniti nisem mogel, dasi sem to poizkušal. Pot mi je zalil obraz in telo, da sem že hotel pobegniti, ker se mi je dozdevalo, da preži name v temačnem kotu nekaj grozovitega. V tistem trenutku se je pri-

kradel od nekod sončni žarek — Bog-sodnik ga je poslal, da bi udaril grešnika v lastnem otroku — ter zasijal skozi mrežo pri oknu, da se je na temni ilnati zemlji pred mojo nogo napravila svetla lisa. Sredi lise je ležalo nekaj rumenega. Jezus in Marija! Ko sem se sklonil, mi je tičal v roki cekin, rumen beneški cekin! In zopet sem stal pred prodajalno v Loki ter gledal na svetlo okovani samokres, ki je bil tisti mah želja vseh mojih želja.

V najboljšem premišljevanju, kako si hočem kupiti ponosno orožje, je pograbil železna pest mojo roko, v kateri sem stiskal beneški denar. Kakor bi me dobil v past, tako mi je stiskal oče malo ročico, da sem kar čutil, da mi na dlani sili cekin v kožo in meso. Oče se je bil vrnil v klet, ali v svojem zamaknjenju nisem opazil njegovega prihoda. Z desnico se je oklenil moje roke, z levico pa je pograbil cunje ter jih nametal na zaboj. Moja roka se je tresla, ali tudi očetova pest se je tresla, ker ga je morila najhujša jeza. »Diavolo!« je zakričal, »ti se vlačiš okrog postelje očeta, ki ti daje jesti in piti!« Potegnil me je za sabo in niti za trenutek ni izpustil moje roke. Zunaj je s težavo izvlekel ključ ter

še z večjo težavo zaklenil z njim vrata od kleti.

»Krasti si hotel!«

Kri mu je napolnila obraz in iz njegovih oči je bliskalo, da sem pričel od groze jokati, kar je starega še bolj razkačilo. Po stopnicah me je vlekel v vežo, iz veže v hišo in k mizi, s katere so se dvignile muhe v tolpah. Celo sobo je obsevalo sonce, da se je žarela bela stena in rumenkasti strop nad njo. V tem žaru je ugledala moja trepetajoča duša križ v kotu in na njem belo podobo Odrčenika v trnju in krvi. »Kristus, pomagaj!« sem zastokal ter izkušal izviti roko iz očetove pesti. »Hudič ti pomagaj!« je zarjul ter mi pritisnil ročico k mizi, da so odnehali prsti in da je odletel cekin izpod njih, kakor odleti zrno iz klasa, kadar se mlati žito na podu.

»Kradel je, svojemu lastnemu očetu je kradel!«

V megli sem videl, da so se mu penila usta. Jaz pa sem ihtel: »Oče, ne bom več!«

»Ne boš,« je zakričal hripavo, »bom že poskrbel, da ne boš!«

V tujem jeziku je nekaj zaklel. Z levico mi je skupaj stiskal štiri prste, tako da se je mezinica nahajal na mizi. In tedaj se je zgodilo!

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

PROSOVIČE PRI MARIJI NA ZILJI (Smrt dekleta v cvetu let)

Hudo nas je pretresla nadvse nepričakovana vest, da je 21. junija t. l. po kratki bolezni umrla v beljaški bolnici Marica Jobst, pd. Butejeva v Prosovičah, nadebudna 23-letna hči spoštovanega, dolgoletnega župana ziljske občine. Vedno močna in zdrava je bila staršem in bratu najboljša opora pri vsem delu na veliki domačiji. Bila je vedrega značaja in dobrega, plemenitega srca, da se je vsakomur prikupila, kdor jo je poznal. Posebno pri srcu ji je bilo petje. Kot dolgoletna zgodna cerkvena pevka je rada pela tudi Bogu v čast. Redno si jo videl pri božji službi na koru in pogosto tudi pri mizi Gospodovi. V kratkem bi imela stopiti pred poročni oltar, pa si jo je nebeški ženin sam izvolil za nevesto ter jo dobro pripravljeno pozval na ženitnino v nebesih. »Otrok, zakaj si nama to stori!« vprašujeta žalostna oče in mati. Otrokov odgovor pa se glasi: »Ali ni sta vedela, da moram biti v tem, kar je mojega nebeškega Očeta?« Božje misli niso človeške misli in božja pota niso človeška pota. Kdo naj dojame božjo modrost in božje naklepe?

Ogromna množica žalujočih pogrebcev od blizu in daleč in trije duhovniki so spremljali blago pokojnico od hiše žalosti k Mariji na Zilji. Med mašo zadušnico je duhovnik spregovoril tolažilne, globoko v srce segajoče besede. Na domu in ob grobu pa sta se poslavljala od rajne cerkvene pevke dva pevka zbora z ganljivimi žalostinkami.

Blaga Marica naj počiva v miru! Žalujemo, hudo prizadetim svojcem pa iskreno sožalje!

SKOČIDOL (Zagonetna smrt)

Še ne sedemnajstletni sin leta 1903 v št. Jakobu v Rožu rojene Ivane Čemernjak, Herbert Čemernjak, se je učil nekaj časa v Beljaku, nazadnje pa v Celovcu za galvanizerja in pocinitelja. V Celovcu je stanoval v Kolpingovem domu, kjer dobijo vsi mlademu človeku prepotrebna navodila za življenjsko in vsakdanje versko-nravno vedenje za svojo lastno dobrobit, pa tudi za prid okolja, v katerem se pri svojem uku oz. poklicu gibljejo. V tem duhu vzgojeni fantje so za marsikatero trdiko, zlasti za podjetja z mnogoštevilnim osebjem, luč in kvas, pridiga in spodbuda, vodilo in zgled v verskih in nravnih vprašanjih drugo-usmerjenim součencem oz. sodelavcem. Taki fantje so zavedni duhovni sinovi očeta delavcev, Kolpinga, ki je bil rojen leta 1813 v Kerpeni pri Kölnu, umrl pa v Kölnu ob Renu leta 1865. V petih letih

bo svet obhajal torej stoletnico njegove smrti.

Kolping je sam doživljal v svojih mladih in študijskih letih mnogo pomanjkanja in gladovanja podobno kot mnogi vajenci in delavci. Duhovnik je postal še le, v svojem 32. letu. Ker je hotel po načelu viribus unitis (s skupnimi močmi) pomagati v gmotnem stanju vajencem in delavcem, je ustanovil kot kaplan za nje prvo društvo za vajence (Erster Gesellenverein): 1846. Leta 1849 je zaradi svojih izrednih zmožnosti in svojega vsestranskega v duhu sv. evangelija izvajane socialnega delovanja postal stolni vikar v Kölnu. Sledila so nato versko-socialna predavanja po skoraj vseh večjih mestih Nemčije, Avstrije in Švice, kjer je povsod dajal smernice za ustanovitev vajenskih društev. Za enotno vodstvo vseh teh združenj je ustanovil zato Osrednjo centralo v Kölnu. Sv. cerkev ga je odlikovala z imenovanjem za apostolskega notarja in tajnega komornika. Bil je zelo plodovit ljudski pisatelj, ki je izdal mnogo spisov, povesti in knjig (7 velikih zvezkov). Kratko le je bilo njegovo življenje (le 52 let), pa mnoga in velika so njegova dobra dela za ves delavski stan v Srednji Evropi!

In eno po Kolpingu (Adolf Kolping) imenovano hišo za delavski stan ima tudi Celovec! In v tej hiši je bival nekaj mesecev tudi sedaj žal že rajni Herbert Čemernjak. Na praznik Presv. Rešnjega Telesa je prišel domov na obisk, da oskrbi to in ono. Na noč je dejal materi: »Grem k Helmutu« (prijatelju). Mati mu pa pravi: »Ostani doma!« — Od tam se je pa podal brez vsakega spremljevalca na mostove. Nekaj malega menda je zagrešil proti 7. zapovedi — ni prvi med slimiškimi takimi delikti — to je izvedela javnost in on iz nje, da v. S tem je mislil, da je izgubil dobro ime med ljudmi in med tovariši. Slo mu je to tako k mlademu mehkemu srcu, da se mu je um omračil in da mu je dobra volja povsem oslabela, tako da je, kot poroča časopisje šel v smrt na železniškem tiru zahodnega mosta čez Dravo pri Skočidolu. Nezgode osebje usodnega vlaka niti ni opazilo. Šele strojevodja nekega poznejšega vlaka (16. R. T./17. junija) je zapazil mrtevca, ležečega ob tiru na mostu. Takoj je dospela uradna komisija, ki je morala soditi le na podlagi vidnih znakov na truplu in morda tudi na legi trupla, brez vsakih prič. Točno v potek dogodka zato le Bog sam! V svoji potrnosti in obupu se najbrž tudi pokojnik sam svojega dejanja ni popolnoma zavedal. V noči sinove smrti na progi je mati slišala doma šum stopinj na hišnih stopnicah in je glasno vprašala: »Herbert, si ti?« Odgovora pa ni bilo. To ji je dalo že slutiti veliko nesrečo.

Še isto noč je krajevna policija poskrbe-

la za prenos trupla na dom, v Skočidol 25. Vsled danih okoliščin mu je bil priznan preprost tih pogreb na nedeljo, dne 19. junija t. l., popoldne. Udeležilo se ga je mnogo ljudi od blizu in daleč. Najbolj žalujejo za njim njegova mati in njegov 4 leta starejši brat Kristijan, ki dela v Nemčiji ter tudi njegovi šolski, krajni in vajeniški tovariši. Naj počiva v miru!

RADIO CELOVEC

PONEDELJEK, 25. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 26. 7.: 14.00 Poročila, objave. Po tajinstvenih stezah koroške domovine. — SREDA, 27. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 28. 7.: 14.00 Poročila, objave. Iz popotne torbe: Pri tujih narodih v gosteh: Kanada. — PETEK, 29. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači godci in pevci. — SOBOTA, 30. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 31. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

FILMSKA OCENA

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 23. 7.: Liebe wie die Frau sie wünscht (IVb). — Nedelja, dne 24. 7.: Bei der blonden Kathrein (III). — Sreda, dne 24. 7.: Würden sie diese Frau verurteilen? (IVa).

Pliberk

Sobota, dne 23. in nedelja 24. 7.: ...und ewig singen die Wälder (III). — Torek, dne 26. 7.: Fuzzi, Räuber und Banditen (III).

Št. Jakob v Rožu

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. 7.: Krieggericht (III). — Sreda, dne 27. 7.: Vier Frauen im Sumpf (V).

O MORSKIH VOLKOVIH

Izmed približno 235 vrst morskih volkov, kolikor jih živi v svetovnih morjih, jih kakih 18 vrst lovijo zaradi dobička. Ena največjih tovarn za predelovanje kož morskih volkov v ameriški državi New Jersey je ustrojila v preteklih letih več sto tisoč kož teh roparic. Usnje je zelo iskano, ker je žilavo in trajno.

Usnje iz kože morskega volka uporabljajo za izdelavo dragocenih čevljev in pasov, kovčkov, denarnic, aktovk in jermenčkov za ročne ure. Zelo priljubljeni so otroški čevljički, spredaj ojačeni s takim usnjem.

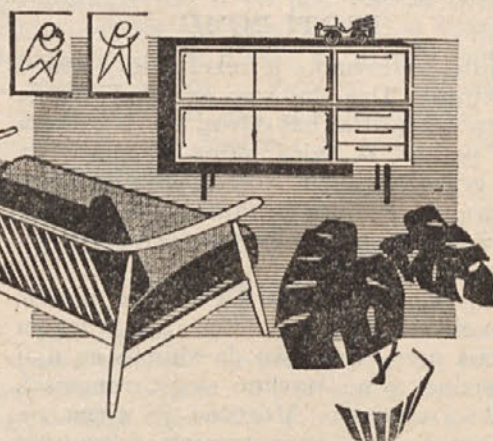
Največ kož morskih volkov prihaja iz subtropskih področij, tako iz Mehškega zaliva, z obal Srednje Amerike ter iz Karibskega morja.

Slovenec je doživel potres v Čile

(Nadaljevanje s 6. strani)

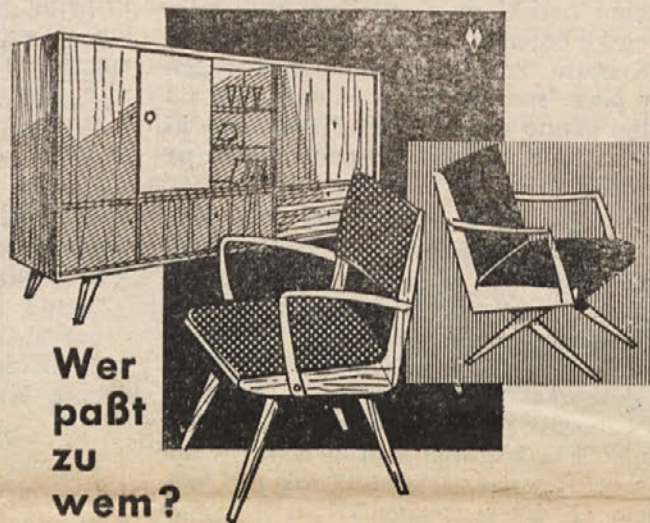
re, v treh dneh nato pa bo premagala še to zadnje oviro in bo vsa ta voda, ki se je zbrala v 20 dneh zdrvela proti morju. Reka bo narasla od 5 do 8 metrov nad normalno višino in odnesla vse: vasi in mostove, vse kar bo našla na poti v morje. Ljudi iz teh krajev so preselili. Verjetno bo škoda tako velika kot ob potresu.

Tri dni smo spali oblečeni v tovarnjaku sredi ceste, ker so se potresi kar naprej ponavljali in se še ponavljajo, čeprav v milejši obliki in smo se na nje navadili. Čutimo pa vsak dan več potresov in prerokujejo, da jih bomo čutili skozi 2 leti.

Es gibt Unterschiede in der Qualität!

Sie können gewiß sein, daß nicht alle Möbel, die 20% teurer sind als ähnliche auch um 20% besser sind — aber es kann sein, daß ein „billiges Stück“ soviel an Qualität eingebüßt hat, daß wir als Fachleute Ihnen dies nicht anbieten würden. Sie finden deshalb bei uns auch in den unteren Preisklassen nur solche Möbel, die ein echter Gegenwert Ihres Geldes sind.

Wer paßt zu wem?

Wir bieten nicht nur eine erschöpfende Auswahl schöner Möbel, wir beraten Sie fachmännisch bei der kompletten Zusammenstellung. Erst diese harmonische Verbindung von Form und Farbe gibt Ihren Räumen den besonderen Akzent.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangsstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Z a h v a l a

Za vse sožalje, vence in rože kot tudi za častno zadnje spremstvo ob smrti oziroma pogrebu mojega umrlega soproga

Štefan-a Andrecs-a

trgovca z železnino,

se v imenu vseh sorodnikov iskreno zahvaljujem.

Terezija Andrecs,

Celovec, Deutenhofer straße 7.

RADENSKA IN

ROGAŠKA

zdravilna
(mineralna) pri
voda

BREZNIK in Co.

Celovec, Viktringer Straße 5